

Pirkanmaan hyvinvointialue

Jalmarin koto

Omavalvontasuunnitelma

Sisällys

1	Palveluntuottajaa, palveluyksikköä ja toimintaa koskevat tiedot.....	1
1.1	Palveluntuottajan ja palveluyksikön perustiedot.....	1
1.2	Palveluyksikön palvelut	2
1.3	Toiminta- ajatus ja toimintaperiaatteet	3
2	Asiakas- ja potilasturvallisuus	9
2.1	Palvelujen laadulliset edellytykset	9
2.2	Vastuu palvelujen laadusta.....	12
2.3	Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet.....	13
2.4	Muistutusten käsittely	24
2.5	Henkilöstö	25
2.6	Asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seuranta.....	30
2.7	Monialainen yhteistyö ja palvelun koordinointi	30
2.8	Toimitilat ja välineet.....	31
2.9	Lääkinnälliset laitteet, tietojärjestelmät ja teknologian käyttö	32
2.10	Lääkehoitosuunnitelma	39
2.11	Infektioiden torjunta	41
2.12	Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja tietosuoja	43
2.13	Säännöllisesti kerättävän ja muun palautteen huomioiminen.....	44
3	Omavalvonnan riskienhallinta	44
3.1	Riskienhallinnan vastuut, riskien tunnistaminen ja arvioiminen	44
3.2	Riskienhallinnan keinot, ilmenneiden epäkohtien ja puutteiden käsittely.....	49
3.3	Riskienhallinnan seuranta, raportointi ja osaamisen varmistaminen	53
3.4	Ostopalvelut ja alihankinta.....	54
3.5	Valmius- ja jatkuvuudenhallinta	54
4	Omavalvontasuunnitelman toimeenpano ja seuranta.....	55
4.1	Toimeenpano	55
4.2	Julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen	56
5	Omavalvontasuunnitelman hyväksyntä.....	57

1 Palveluntuottajaa, palveluyksikköä ja toimintaa koskevat tiedot

1.1 Palveluntuottajan ja palveluyksikön perustiedot

Palveluntuottaja Pirkanmaan hyvinvointialue PL 272, 33101 Tampere kirjaamo@pirha.fi Kirjaamon käyntiosoite: Nivelitie 5, G- rakennus (1. krs)
Y-tunnus 3221308–6
Palveluyksikön nimi, osoite Jalmarin koto Finnentie 11 36 200 Kangasala
Palveluyksikköön kuuluvat palvelut, asiakasryhmät, palvelupisteet ja asiakaspaikkamäärä Ympäri vuorokautinen palveluasuminen, ikäihmiset <ul style="list-style-type: none">
• 15 paikkaa
Palveluyksikön vastuhenkilö-/t (nimi ja yhteystiedot) Osastonhoitaja Ulla Mäkinen, ulla.makinen@pirha.fi 044 4134 250 Sijainen: Sairaanhoidtaja Sonja Leppänen sonja.j.leppanen@pirha.fi 044 4134 272
Asumisen palveluiden alue ja palvelupäällikkö (nimi ja yhteystiedot) Ikäihmisten asumisen palvelut, eteläinen alue, Katri Nieminen palvelupäällikkö, katri.t.nieminen@pirha.fi , p. 040 335 7604

1.2 Palveluyksikön palvelut

Pirkanmaan hyvinvointialueen ikäihmisten asumisen palveluiden vastuualue on osa ikäihmisten ja vammaisten palvelulinjaa sekä ikäihmisten palvelujen toimialuetta. Asumisen palveluiden palvelu-/toimintayksiköt on organisoitu maantieteellisesti neljään vastuuyksikköalueeseen. Ikäihmisten asumisen palveluissa tuotetaan tällä hetkellä ympärivuorokautista palveluasumista, laitoshoidoa, lyhytaikaista ympärivuorokautista asumista ja yhteisöllistä asumista.

Jalmarin kodon ryhmäkodeissa Ainola ja Jaakkola järjestetään ympärivuorokautista palveluasumista. Asiakaspaiikkoja on yhteensä 15.

Ympärivuorokautisella palveluasumisella tarkoitetaan asumista yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa asumispalveluyksikössä, jossa asiakkaalla on oma asunto.

Ympärivuorokautinen palveluasuminen on tarkoitettu ikäihmiselle, jonka asuminen omassa kodissa ei enää suju kotihoidon, perhehoidon tai yhteisöllisen asumisen avulla. Hoitoa ja huolenpitoa saa henkilöstöltä vuorokaudenajasta riippumatta myös äkilliseen tarpeeseen. Ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asiakkaan palvelut järjestetään yksilöllisen palvelu- ja hoitosuunnitelman mukaisesti.

Ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä asiakas voi elää ja asua turvallisesti omien toiveidensa ja tottumustensa mukaisesti. Asiakas voi halutessaan osallistua esimerkiksi ulkoiluun, liikkumiseen, kulttuuriin ja harrastamiseen.

Asiakkaat asuvat omissa huoneissaan, joissa on oma wc - ja peseytymistila. Jokaisessa asunnossa on moottoroitu sänky ja patja. Asunnossa on vaatekaapit. Asiakkailla on mahdollisuus saunan käyttöön.

Ryhmäkoti Ainolan ja Jaakkolan asiakkaat

Jalmarin kodin ryhmäkotien tarjoamat palvelut kattavat monipuolisesti asiakkaan yksilölliset tarpeet, terveydenhoidon sekä hyvinvoinnin ylläpitämisen ja tukemisen. Palvelujen avulla tuetaan asiakkaan itsenäistä elämää ja tarjotaan sisältöä sekä hyvinvointia jokapäiväiseen arkeen. Palvelut sisältävät laaja-alaisesti erilaisia toimenpiteitä ja käytäntöjä, jotka yhdessä takaavat asiakkaalle oikea- aikaisen, tarpeiden mukaisen, turvallisen ja laadukkaan palvelun.

Palveluista tehdään asiakkaalle palvelupäätös ja palvelu- ja hoitosuunnitelma. Asukas saa asua ryhmäkodissa elämänsä loppuun asti laadukkaan saattohoidon osaamisen ja toteuttamisen turvin. Omaiset voivat osallistua aktiivisesti palvelua saavan omaisensa arkeen ja hoivaan.

Asukas saa omahoitajan muuttaessaan Jalmarin kodon ryhmäkotiin. Omahoitajan tehtäviin kuuluu hoitoneuvottelun järjestäminen asukkaan ja omaisten kanssa, asukkaan hoitosuunnitelman tekeminen

ja sen päivittäminen sekä RAI-arviointien tekeminen. Omahoitajuuden tavoitteena on luoda luottamuksellinen ja ammatillinen suhde asukkaaseen ja hänen läheisiinsä. Omahoitaja muodostaa kokonaiskuvaa asukkaan elämäntilanteesta, vastaa omaisten kysymyksiin ja antaa heille tukea, esim. kuuntelemalla ja keskustelemalla heidän kanssaan.

Ateriapalvelu

Jalmarin kodon ryhmäkötien ateriapalveluista vastaa Pirkanmaan Voimia. Voimia valmistaa aamu puuron, lounaan ja päivällisen pääruoan yksikön henkilökunnan tilaamien ruokavalioiden mukaisesti. Ateriat toimitetaan yksikköön kuumalaukuissa. Henkilökunta huolehtii ruoka-annosten jakamisesta asukkaille.

Puhtauspalvelu

Pirkanmaan Voimian puhtauspalvelut palveluntuottajana vastaa puhtauspalvelun laadun toteutumisesta. Yksikön puhtauspalvelusuunnitelma ohjaa osaltaan hygieniatason varmistamista. Palveluntuottaja tekee laadun seurannan katselmuksia yhdessä tilaajan eli Jalmarin kodon ja Voimian edustajan kanssa.

Tekstiilihuolto

Jalmarin kodon ryhmäkodin vuodevaatteiden ja pyyhkeiden huolto on järjestetty tekstiilipalvelu Comfortan kautta. Likapyykki lähtee yksiköstä kerran viikossa pesuun ja kerran viikossa tilalle tuodaan puhtaat liinavaatteet. Henkilökunta vastaa tuotteiden tilaamisesta ja tarvittaessa palautuksesta ja reklamoinnista.

Henkilöstön työvaatteiden huollosta vastaa Lindström Oy.

Jalmarin kodossa on myös oma pyykki- ja kuivaushuone, jossa pestään yksikön ja asukkaiden omia tekstiilejä. Pyykkihuollosta vastaa henkilökunta.

1.3 Toiminta- ajatus ja toimintaperiaatteet

Palvelulupauksemme on ”Meillä jokainen kohtaaminen on yksilöllinen ja lämmin. Toimimme ammatillisesti arvojesi ja itsemääräämisoikeutta kunnioittaen. Tuemme sinua arjessa voimavarasi huomioiden.” Toimimme Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteisten arvojen mukaisesti. Arvomme ovat: Ihmisläheisyys, Arvostus, Rohkeus, Vastuullisuus ja Luottamus.

Pirkanmaan hyvinvointialueen arvot näkyvät Jalmarin kodossa seuraavilla tavoilla:

Laadukas hoito tarkoittaa meillä kodinomaista, turvallista ja itsemääräämisoikeutta kunnioittavaa hoitoa. Asukkaan yksilöllisessä kohtaamisessa korostuvat omatoimisuuden tukeminen, jäljellä olevan toimintakyvyn säilyttäminen sekä kannustaminen elämään omannäköistä ja mielekästä arkea.

Palvelulupaus sekä Pirkanmaan hyvinvointialueen arvot on käsitelty yhdessä henkilöstön kanssa yksikköpalaverissa. Yksikön henkilöstö on pohtinut, kuinka arvot näkyvät työssämme. Henkilöstö on kuvannut Jalmarin kodon toimintaa ohjaavat arvot ja toimintaperiaatteet seuraavasti:

Ihmisläheisyys

- Olemme läsnä ja saatavilla ympärivuorokauden kaikkina viikonpäivinä.
- Tunnetta asukkaamme ja otamme huomioon asukkaan yksilölliset tarpeet.
- Kuuntelemme ja keskustelemme asukkaiden kanssa.
- Olemme fyysisesti lähellä hoito- ja hoiva toimissa ja pidämme kädestä kiinni.
- Asukasta kannustetaan osallistumaan kodinomaisiin arjen askareisiin, sekä tuetaan asukaan itsenäisyyttä voimavarat huomioiden.
- Omaisten kanssa yhteistyömme on tiivistä ja he osallistuvat yhteiseen toimintaan.

Arvostus

- Asukkaiden taustat ja erilaisuus huomioidaan ja hyväksytään.
- Puhumme arvostavasti kaikille ja henkilökunta arvostaa asukkaita ja toisiaan.

Rohkeus

- Teemme työtä omalla persoonallamme ja kohtaamme asukkaat ja toisemme ihmisinä.
- Puutemme avoimesti asioihin ja menemme rohkeasti haastaviinkin tilanteisiin. Kysymme mielipiteitä ja pyydämme rohkeasti apua.

Vastuullisuus

- Olemme vastuussa asukkaistamme kokonaisvaltaisesti.
- Tiedämme työtehtävämme ja kannamme vastuun omista töistämme ja työryhmän toimivuudesta, tämä takaa, että työt tulevat tehdyksi.
- Vastaamme omasta päätöksenteostamme.

Luottamus

- Pidämme yhtä.
- Luomme asukkaille ja omaisille turvallisuuden tunteen, joka perustuu luottamukseen.
- Luotamme esihenkilön tukeen ja asukkaat ja omaiset voivat luottaa hoitajiin.
- Luotamme työkavereihimme, työyhteisöön, esihenkilöön ja organisaation.

Yksikön toiminta-ajatus

Palvelua ohjaa sosiaalihuoltolaki (1301/2014), terveydenhuoltolaki (1326/2010), laki sosiaalihuollon asemasta ja oikeuksista (812/2000), laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023), laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkään sosiaali- ja terveystalvveluista (980/2012), Sosiaali- ja terveysministeriön antama laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023 (julkaisuja 2020:29) sekä Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia 2023–2025.

Sosiaalihuollon palvelut toteuttavat sosiaalihuollon lainsäädännön keskeisiä periaatteita. Palvelut edistävät ja ylläpitävät hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta, vähentävät eriarvoisuutta ja edistävät osallisuutta, turvaavat yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet, edistävät asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Ikääntyneen hoito voidaan järjestää ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä, mikäli se on hänen terveytensä ja turvallisuutensa kannalta perusteltua. Ympärivuorokautisen palveluasumisen tarve arvioidaan aina yksilöllisesti. Palvelun myöntäminen perustuu asiakkaan palvelutarpeen arvioon ja palvelun myöntämisen kriteereihin. Lähtökohtana ympärivuorokautisen palveluasumisen paikan saannille on, että kaikki mahdolliset kotona asumista tukevat palvelut on käytetty ja arvioitu sekä myös eri asumisvaihtoehdot on selvitetty.

Jalmarin kodin asukkaat ovat iäkkäitä henkilöitä, joiden fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen takia.

Henkilökuntamme noudattaa eettisiä periaatteita, joista keskeisimmät ovat itsemääräämisoikeus, yksilöllisyys, tasa-arvo, turvallisuus, sosiaalisuus ja yhteisöllisyys sekä voimavaralähtöisyys.

Palveluista tehdään asiakkaalle palvelupäätös ja palvelu- ja hoitosuunnitelma. Asukas saa asua ryhmäkodissa elämänsä loppuun asti laadukkaan saattohoidon osaamisen ja toteuttamisen turvin. Omaiset voivat osallistua aktiivisesti palvelua saavan omaisensa arkeen ja hoivaan.

Jalmarin kodon ryhmäkodin toiminnan tavoitteena on tukea kokonaisvaltaisesti ikäihmisten elämää kodinomaisessa ympäristössä moniammatillisen ja ammattitaitoisen henkilökunnan avustuksella. Asukkaan toimintakyvyn ylläpitämiseksi kaikki toiminta perustuu ehkäisevän, aktiivisen ja kuntouttavan työtteen periaatteisiin. Toimintaamme ohjaavia keskeisiä periaatteita ovat asukkaidemme itsemääräämisoikeuden huomioiminen ja kunnioittaminen, asukkaidemme yksilöllisyyden huomioiminen palvelun toteuttamisessa, asukkaiden turvallisuudesta huolehtiminen jatkuvasti,

asukkaidemme sosiaalisuuden ja yhteisöllisen olemisen mahdollistaminen päivittäin sekä voimavara- ja lähtökyky ammattilaisten toiminnassa jokaisessa työvuorossa.

Laadukas hoito tarkoittaa meillä sitä, että tutustumme asukkaisiimme ja suunnittelemme yhdessä palvelun asiakkaan näkemyksiä kuullen. Toteutamme palvelua asiakkaalle tärkeitä asioita huomioiden. Pidämme huolta asukkaidemme turvallisuudesta ja hyvinvoinnista.

Sosiaalihuollon palvelut toteuttavat sosiaalihuollon lainsäädännön keskeisiä periaatteita. Palvelut edistävät ja ylläpitävät hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta, vähentävät eriarvoisuutta ja edistävät osallisuutta, turvaavat yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet, edistävät asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.)

Asiakasturvallisuuden lisääntyminen on työyhteisön yhteinen tavoite ja jokaisella työntekijällä on eettinen velvollisuus tehdä ilmoitus, jos arvioi turvallisuuden vaarantuvan (Pirkanmaan hyvinvointialueen omavalvontaohjelma 2022).

Terveyden- ja sairaanhoito

Asukkaalle annetaan ohjausta terveydentilan ylläpitämiseen ja hoitamiseen. Hoitajat tekevät päivittäisiä havaintoja asiakkaiden terveydentilasta ja sairauksista sekä kirjaavat ne tietojärjestelmään. Pitkäaikaissairauksien hoidossa noudatetaan käypähoitosuosituksia. Fysiologiset mittaukset ja laboratoriotutkimukset sekä muut kontrollit tehdään lääkärin ohjeistuksen ja hoitosuunnitelman mukaisesti. Asukkaiden lääkitykset tarkistetaan tarvittaessa ja vähintään vuosittain. Tarvittaessa asukkaalle järjestetään lääkärin tapaaminen ja hän ottaa kantaa terveydentilan muutoksiin.

Asiakkaiden kiireelliset lääkärin konsultaatiota tarvitsevat asiat hoidetaan ensisijaisesti ympärivuorokautisen lääkäritakapäivystyksen kautta. Ennen asiakkaan lähettämistä päivystykseen soita aina ensin puhelintakapäivystykseen. Jos päädyt yhteistyössä takapäivystäjän kanssa lähettämään asiakkaan päivystykseen, täytä Ikäihmisten akuuttihoitoketjun päivystyskäynnin esitietolomake ja laita se asiakkaan mukaan.

Lähetettäessä asukas päivystykseen, hänen mukanaan tulee olla riittävät esitiedot. On tärkeää kuvata ajankohtainen ongelma, erityisesti toimintakyky ja sen muutos sekä tieto, mistä asiakas tulee. Asukkaan mukana tulee olla myös tieto mahdollisesta lääkityksestä, hoitotahdosta ja hoidon rajauksista. (www.terveysportti.fi/xmedia/shp/shp01225/Akuuttivanhus_matriisi.html)

Suun terveys

Hoitajat huolehtivat asukkaiden suun ja hampaiden päivittäisestä hoidosta esimerkiksi avustamalla hampaiden harjauksessa, proteesien puhdistamisessa ja suun kostutuksessa.

Hoitajat myös tarkkailevat mahdollisia suun ongelmia ja sairauksia ja tarvittaessa konsultoivat suuhygienistiä tai lääkäriä. Suuhygienisti käy yksikössä kaksi kertaa vuodessa.

Kiireetön sairaanhoito

Asukkaan kiireettömän sairaanhoidon palveluista vastaa yksikön lääkäri. Yksikön lääkäri käy Jalmarin kodissa kerran viikossa. Lääkäri päättää asukkaan hoitotoimenpiteistä ja yksikön henkilökunta toteuttaa ja noudattaa saamiaan ohjeita sairauden hoidossa.

Kiireellinen sairaanhoito

Asumispalveluyksiköiden asiakkaiden ympärivuorokautinen lääkärin puhelintakapäivystys on tarkoitettu ympärivuorokautisen asumisen hoitajille asiakkaan hoidon tueksi koko Pirkanmaalle. Ennen soittoa takapäivystykseen hoitajat asumisyksikössä hyödyntävät apuna arvioinnissa kiireellisten tilanteiden ISBAR-käytäntöä. ISBAR-käytäntö-ohje: [Ikäihmisten palveluiden ympärivuorokautinen puhelintakapäivystys aloittaa 1.6.2023 - intra.pirha.fi](#)

Puhelintakapäivystyksessä ratkottavat asiat ovat luonteeltaan päivystyksellisiä ja kiireellisiä, esimerkiksi asiakkaan kaatuminen ja lääkevirheet.

Mikäli asukas on tarpeen lähettää päivystykseen, täytetään Ikäihmisten akuuttihoitoketjun päivystyskäynnin ensitietolomake ja laitetaan se sekä ajantasainen lääkelista asiakkaan mukaan. Yksikön hoitaja kirjaa päivystävältä lääkäriltä saamansa hoito-ohjeet Mediatri-asiakastietojärjestelmään heti kun se on mahdollista. Hoitaja kirjaa ohjeen ja määräyksen antaneen lääkärin nimen.

Äkilliset kuolemantapaukset ja kuoleman toteaminen

Yksikössä on ohjeistus asukkaan äkillisen kuolemantapauksen varalta. Oleellista on varmistua ennakkoon, että mahdolliset hoidonrajaukset ja DNR-päätökset ovat selkeästi kirjattuna Mediatri-asiakastietojärjestelmään. Jalmarin kodin ryhmäkodin vastuu lääkäri päättää ensisijaisesti mahdollisista hoidonrajauksista. Yksikössä on ohjeet kuoleman toteamisesta virka-aikana ja sen ulkopuolella.

Palliativinen hoito

Palliativiseen eli oireenmukaiseen hoitoon siirrytään, kun sairauden etenemiseen ei enää voida siihen kohdistuvalla hoidolla merkittävästi vaikuttaa ja sairaus aiheuttaa oireita. Potilaan läheisten huomioiminen ja tukeminen on osa kokonaisvaltaista palliativista hoitoa.

Lähestyvän kuoleman ja palliatiivisen hoidon tarpeen tunnistaminen on edellytys hyvälle elämän loppuvaiheen hoidolle. Ajoissa tehdyt hoitolinjaukset ja hoitosuunnitelma mahdollistavat hyvän palliatiivisen ja elämän loppuvaiheen hoidon.

Palliatiivisessa hoidossa tulee paneutua potilaan fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Oireita, niiden vaikeusastetta ja haittaavuutta tulee arvioida systemaattisesti, ja hoitovastetta seurataan aktiivisesti (www.kaypahoito.fi)

Saattohoito

Kun asukkaan vointi hiipuu, tekee lääkäri asukkaalle saattohoitopäätöksen. Saattohoitopäätös on diagnoosista riippumaton lääketieteellinen päätös, joka tehdään, kun asukkaan arvioidaan olevan kuolemassa lähipäivinä tai viikkoina. Saattohoitopäätös on lääketieteellinen sopimus siitä, miten asukasta hoidetaan. Saattohoitoon siirtyminen on hoitopäätös, josta tulee sopia asukkaan ja omaisten kanssa.

Hyvä saattohoito sisältää kuolevan asukkaan asianmukaisen hoidon, omaisten ja läheisten tuen sekä mahdollisuuden käydä läpi kuolemaan liittyviä arjen asioita. On tärkeää, että lähestyvistä kuolemasta on mahdollista puhua riittävän varhaisessa vaiheessa avoimesti, turvallisessa ympäristössä.

(www.kaypahoito.fi)

Saattohoitopotilaan kivun lääkehoidossa käytetään ensisijaisesti vahvoja opioideja. Tarvittaessa tulee vaihtaa antoreittiä ja käyttää muita erikoismenetelmiä.

Vahvoja opioideja voidaan käyttää myös hengenahdistuksen lievittämiseen.

Lääkkeettömillä hoidoilla, psykososiaalisin keinoin, voidaan helpottaa saattohoitopotilaan ahdistus- ja masennusoireita. (www.kaypahoito.fi)

Jalmarin kodon hoitajat käyvät tai ovat käyneet THL:n saattohoitopassi verkko-opinnot.

2 Asiakas- ja potilasturvallisuus

Asiakas- ja potilasturvallisuuden johtaminen perustuu oikeaan ja reaaliaikaiseen tilannekuvaan. Johtajien ja esihenkilöiden tulee tietää, mitä heidän vastuullaan olevassa toiminnassa tapahtuu, mitkä ovat keskeiset ongelmat ja mitkä ovat toimintaa uhkaavat keskeiset riskit.

Keskeisiä tiedon lähteitä ovat asiakkaiden ja potilaiden antama palaute, työntekijöiden tekemät asiakas- ja potilasturvallisuusilmoitukset, muistutukset ja kantelut sekä Potilasvakuutuskeskukselle tehdyt potilasvahinkoilmoitukset. Johtamisessa noudatetaan vastuun ja oikeudenmukaisuuden kulttuurin periaatteita.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

2.1 Palvelujen laadulliset edellytykset

Asiakas- ja potilasturvallisuus on yksi hyvinvointialueen perusarvoista. Palvelut järjestetään siten, että ne ovat sujuvia ja suojaavat vaaratapahtumilta sekä tuottavat arvoa asiakkaalle. Palvelujen laadun sekä asiakasturvallisuuden toteutumista seurataan säännöllisesti ja palveluja kehitetään järjestelmällisesti seurannan ja saatujen palautteiden perusteella. Ikäihmisten palvelujen laatu ja asiakasturvallisuus varmistetaan huolehtimalla työntekijöiden osaamisen ylläpitämisestä ja vahvistamisesta järjestämällä säännöllistä sekä monipuolista koulutusta. Asiakasturvallisuutta ylläpidetään toimintayksiköiden yhtenäisillä ja voimavaralähtöisillä toimintatavoilla, ajantasaisilla toimintaa ohjaavilla suunnitelmilla ja huolellisella kirjaamisella.

RAI-arviointi

Ikäihmisten asumisen palvelujen asiakkaiden palvelutarvetta, toimintakykyä, terveydentilaa ja voimavaroja arvioidaan RAI-arviointivälineellä yhteistyössä asiakkaan ja hänen läheistensä kanssa. RAI on lyhenne sanoista Resident Assessment Instrument. RAI-arviointijärjestelmä on kansainvälinen tiedonkeruun ja havainnoinnin välineistö, jonka käyttäminen ikäihmisten palvelutarpeiden arvioinnissa on veloitettu laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista eli Vanhuspalvelulaisissa (980/2012). RAI-arviointitietoa käytetään asiakkaan hoidon ja palvelujen suunnittelussa sekä toteuttamisessa ja päätöksenteon tukena.

Asumisen palveluissa on määritelty yhteiset RAI- laatutavoitteet ja painopisteet, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti toimintayksiköiden palaverissa sekä ikäihmisten palveluiden kokousrakenteen mukaisissa johtoryhmässä ja johtotiimeissä. **Laatutavoitteet ovat:** asiakas osallistuu itse omaan arviointiinsa, asiakas ilmaisee omia toiveita/tavoitteita, asiakkaan elämässä on

hänelle mieluisaa sisältöä, asiakkaalla ei ole kovaa päivittäistä kipua sekä päivystyskäyntien ja sairaalajaksojen vähentäminen.

Ikäihmisten palveluiden kehittäjätiimissä on asumisen palveluiden RAI- vastuuhenkilö ja kussakin toimintayksikössä on omat, koulutetut RAI- vastuuhenkilöt/ avainosaajat. Kehittäjätiimin vastuuhenkilöt tarjoavat yksiköiden vastuuhenkilöille ja työntekijöille osaamisen vahvistamiseksi säännöllisiä koulutuksia ja verkostotapaamisia. Kehittäjätiimin asiantuntijat koostavat neljännesvuosittain ikäihmisten palveluiden RAI- laatutavoitteista toteumaraportin, joka käsitellään ikäihmisten palveluiden laajennetussa johtoryhmässä.

RAI-toimintakykyarvion avulla voidaan tehdä asiakas- ja yksikkökohtaisia riskinarviointeja esimerkiksi kaatumiseen tai aliravitsemukseen liittyen. RAI-järjestelmä tunnistaa arvioinnin perusteella muun muassa sellaiset henkilöt, jotka ovat kaatuneet, tai joilla kaatumisen heräte on aktivoitunut. Näin kaatumisen riski tunnistetaan myös yksikössä ja riskiä pyritään minimoimaan ennaltaehkäisevillä toimilla esimerkiksi kaatumisvaara-arvioinnilla tai kiinnittämällä huomiota asiakkaan lääkitykseen.

Asiakaspalaute ja sen käsittely

Asumisen palveluiden asiakkaat ja heidän läheisensä voivat antaa suoraa asiakaspalautetta toimintayksiköille sähköisesti pirha.fi/palaute- osoitteessa tai kirjallisesti yksiköissä saatavilla olevalla palautelomakkeella. Lomakkeen voi palauttaa yksikön palautelaatikkoon. Asiakaspalautteet ohjataan sähköisen palautejärjestelmän kautta yksikön palautteiden käsittelijälle ja palautteet käsitellään aina luottamuksellisesti. Tulleet asiakaspalautteet käsitellään henkilöstön kanssa toimintayksiköiden palaverissa säännöllisesti. Lisäksi suoran palautteen yhteenvetoraportit käydään läpi ikäihmisten palveluiden johtoryhmässä kehittäjätiimin esittelemänä neljä kertaa vuodessa. Välitön, suullinen asiakaspalaute puhelimesta tai henkilökohtaisessa keskustelussa kirjataan ylös. Palautteen saaja huolehtii, että asia toimitetaan tiedoksi esihenkilölle.

Jalmarin kodon ryhmäkodissa asiakaspalautteet käsitellään säännöllisesti yksikön palaverissa. Tällöin sovitaan mitä toimenpiteitä palaute vaatii sekä millä aikataululla ja kuka on vastuuhenkilö toimenpiteiden toteutuksessa. Saadun asiakaspalautteen ja asiakastyytyväisyyskyselyjen vastausten pohjalta nostetaan esille yksikön vahvuudet ja kehittämiskohteet.

Vaaratapahtumien raportointi ja käsittely

HaiPro on asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavien vaaratapahtumien raportoinnin sähköinen työkalu. Palvelujen laadun keskeisiä HaiPro -seurannan mittareita ovat lääkehoitoon, tapaturmiin, onnettomuuksiin ja väkivaltaan liittyvät vaaratilanneilmoitukset. Lisäksi tiedonkulkuun ja tiedonvälitykseen liittyviä epäkohtailmoituksia seurataan yksiköissä säännöllisesti. HaiPro- ilmoitukset käsitellään ajankohtaisesti ja säännöllisesti työntekijöiden kanssa toimintayksiköiden palaverissa.

Vaaratilanne- ja epäkohtailmoitusten perusteella toteutetaan toimintayksikössä tarvittavat toimenpiteet asiakasturvallisuuden varmistamiseksi. Kehittäjätiimin asiantuntijat koostavat neljännesvuosittain HaiPro-toteumaraportin, joka käsitellään ikäihmisten palveluiden johtoryhmässä.

Asiakasturvallisuuteen, tietoturvallisuuteen, toimintaympäristön ja työturvallisuuteen liittyvät vaaratapahtumat ilmoitetaan HaiPro -järjestelmään. Asiakkaisiin kohdistuneet haittatapahtumat kirjataan myös käytössä olevaan asiakastietojärjestelmään. Esihenkilö huolehtii, että ilmoitukset käsitellään viipymättä yhdessä asianomaisten; asiakkaan, tarvittaessa läheisten sekä työntekijöiden kanssa. Lisäksi korjaavat ja ehkäisevät toimet kirjataan ja toimien vaikutuksia seurataan. Tilanteet käsitellään yleisellä tasolla yksikköpalavereissa, jotta niistä voitaisiin jatkossa oppia ja ennaltaehkäistä. Ombudsman kokonaisuudesta vastaava henkilö (esihenkilö) seuraa HaiPro ilmoituksia ja tuottaa palvelulinjan johtajille ajantasaisen turvallisuuden tilannekuvan johtamisen tueksi.

Jos tapahtuu vakava, korvattavia seurauksia aiheuttanut haittatapahtuma, asiakasta tai läheisiä informoidaan korvausten hakemisesta.

Työntekijät ilmoittavat havaitsemansa epäkohdat, laatupoikkeamat ja riskit omalle esihenkilölle. Riskinhallinnassa saatua tietoa hyödynnetään kehittämistyössä. Vastuu tästä on lähiesihenkilöllä ja työntekijöiden vastuulla on tiedon saattaminen johdon käyttöön.

Päivittäisessä toiminnassa käytetään HaiPro-järjestelmää, johon kirjataan asukkaiden hoitoon liittyvät haittatapahtumat (mm. lääkitysvirheet) ja läheltä piti -tilanteet, henkilöstön työ- ja asiakasturvallisuuteen sekä tietoturvaan liittyvät uhka- ja vaaratilanteet. Ilmoitus tehdään tarvittaessa myös palvelun laadusta. Jokainen työntekijä pääsee kirjautumaan HaiPro-järjestelmään Pirhan intran kautta.

Asukkaiden hoitoon liittyvien haittatapahtumien ja läheltä piti -tilanteiden käsittelyyn kuuluu niiden kirjaaminen, analysointi ja raportointi. HaiPro- järjestelmän kautta tieto ilmoituksista tulee lähiesihenkilölle sekä ryhmäkodin sairaanhoitajalle. Sairaanhoitaja ja lähiesihenkilö seuraavat ja käsittelevät HaiPro-järjestelmään tehtyjä ilmoituksia. Ilmoitukset ja koontiraportit käydään säännöllisesti läpi Jalmarin kodon ryhmäkodin yksikköpalavereissa.

Esihenkilö tai sairaanhoitaja voi välittää ilmoituksen tiedoksi myös palvelupäällikölle. Lääkehoitoon liittyvät poikkeamailmoitukset välittyvät myös lääkitysturvallisuuskoordinaattorille. Palvelulinjan johtaja, toimialueen johtaja ja vastuualueen johtaja saavat tiedon kaikista sellaisista asiakas- ja potilasturvallisuusilmoituksista, joissa tapahtuman tyyppinä "Eettiseen osaamiseen ja toimintaan liittyvä".

Riskienhallinnan prosessissa sovitaan todettujen haittatapahtumien ja epäkohtien korjaamiseen liittyvistä toimenpiteistä ja toimeenpanosta. Muutosta vaativien laatu-poikkeamien juurisyyt selvitetään ja suunnitellaan tarvittavat toimenpiteet muutoksen aikaansaamiseksi.

Korjaavista toimenpiteistä ja toimintatapojen muutoksista tiedottaminen henkilökunnalle ja muille yhteistyötahoille

Korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytään välittömästi asian vaatimalla kiireydellä. Mikäli asiaa ei voida korjata heti, esihenkilö ohjeistaa kuinka toimitaan, kunnes asia saadaan korjattua. Korostamme toiminnassa huolellisuutta. Käymme poikkeamatapahtumat läpi työyhteisössä ja pohdimme kuinka voimme jatkossa välttää ja ennaltaehkäistä tulevia haittatapahtumia.

Tällaisia keinoja ovat muun muassa tilanteiden syiden selvittäminen ja tätä kautta menettelytapojen muuttaminen turvallisemmiksi. Myös korjaavista toimenpiteistä tehdään seurantakirjaukset ja – ilmoitukset, jotka tiedotetaan tarvittavassa laajuudessa henkilöstölle.

Henkilökuntaa tiedotetaan työskentelyyn liittyvistä toimintatapojen muutoksista muun muassa yksikköpalavereissa. Kokouksista kirjataan muistiot, jotka tallennetaan ryhmäkodin Teams-kansioon ja tulostetaan yksikön kansioon.

Tarvittaessa omaisille/läheisille soitetaan tai tiedotetaan sähköpostitse tai kirjeitse muutoksista. Yhteistyötahoille tiedotetaan puhelimitse, sähköpostitse tai kirjeitse tilanteen edellyttämällä tavalla. Ryhmäkodin käytävätiloissa on ilmoitustauluja, joissa myös tiedotetaan ajankohtaisista asioista. Uudelle asukkaalle on laadittu Tervetuloa uuteen kotiisi opas.

Asiakkaalle ja potilaalle ei aiheuteta haittaa. Haitta tarkoittaa asiakkaalle, potilaalle tai läheiselle aiheutunutta fyysistä tai ei-fyysistä haittaa (emotionaaliset, psyykkiset ja sosiaaliset haitat).

Palvelut järjestetään siten, että ne ovat sujuvia ja suojaavat vaaratapahtumilta sekä tuottavat arvoa asiakkaalle ja potilaalle.

(Pirkan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

2.2 Vastuu palvelujen laadusta

Pirkanmaan hyvinvointialueen ikäihmisten asumisen palveluiden palveluyksiköt kuuluvat ikäihmisten palveluiden toimialueen asumisen palvelujen kokonaisuuteen. Asumisen palveluissa on sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023, 10 §, 4 mom.) mukaisesti nimetty palvelutoiminnan johtamisesta ja valvonnasta vastaavat vastuuhenkilöt. Vastuuhenkilöiden asianmukainen koulutus, kokemus ja ammattitaito varmistetaan ja tarkistetaan rekrytointitilanteessa.

Vastuualuejohtaja vastaa hyvinvointialueen ikäihmisten asumisen palveluiden kokonaisuudesta. Palvelupäällikkö vastaa oman vastuuyksikkönsä asumisen palveluiden johtamisesta, toiminnasta, toimintojen kehittämistä, taloudesta ja tuloksellisuudesta palvelulinjan ja toimialueen yhteisten linjausten mukaisesti. Vastuualuejohtaja toimii vastuuyksiköiden palvelupäälliköiden esihenkilönä ja palvelupäällikkö vastuuyksikkönsä toimintayksiköiden lähiesihenkilöiden esihenkilönä. Asumisen palveluiden toimintayksikköä johtaa lähiesihenkilö. Asumisen palveluiden vastuuyksikkö- ja vastuualuetasolla pidetään viikoittaiset johtotiimikokoukset, joissa käsitellään säännöllisesti omavalvontaan liittyviä aihealueita.

Eteläinen alue, johtaa palvelupäällikkö Katri Nieminen katri.t.nieminen@pirha.fi

Jalmarin kodon esihenkilö vastaa yksikön johtamisesta ja palvelutoiminnan laadusta sekä valvonnasta, jotta palvelut täyttävät niille säädetyt edellytykset koko palvelujen toteuttamisen ajan.

2.3 Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet

Asiakkaille, potilaille ja läheisille viestitään selkeästi sujuvan ja turvallisen hoidon, hoivan ja palvelun kannalta tärkeät yhteiset asiat. Asiakkaat, potilaat sekä läheiset kohdataan inhimillisesti, ammattimaisesti ja luotettavasti. (Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Asiakasta ja potilasta kuullaan, ja hän saa oikeanlaisen palvelun, hoidon tai hoivan oikeaan aikaan. Asiakas ja potilas saa tarvittavat ohjeet palvelun, hoidon ja hoivan turvallisen jatkuvuuden varmistamiseksi. (Pirhan turvallisuuslupaus)

Ikääntyneiden asumis- ja laitospalveluiden myöntäminen perustuu sosiaalihuoltolakiin (1301/2014), terveydenhuoltolakiin (1326/2010), lakiin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000), lakiin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkään sosiaali- ja terveystalvueluista (980/2012) sekä sosiaali- ja terveysministeriön laatusuositukseen aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024–2027 (STM:n julkaisu 2024:4). Asumispalveluita järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä.

Pirkanmaan hyvinvointialueella asumisen palveluiden myöntämisen edellytyksenä on, että iäkkään henkilön sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden hänen hyvinvointiaan, terveyttään, toimintakykyään ja itsenäistä suoriutumista tukevien palvelujen tarve on selvitetty kokonaisvaltaisesti yhdessä iäkkään henkilön ja tarvittaessa hänen omaisensa, läheisensä tai hänelle määrätyn edunvalvojan kanssa. Palveluntarpeen arvioinnissa hyödynnetään RAI- arviointivälineellä saatua mittaritietoa ja asumisen palveluihin ohjaututaan asiakasohjauksen kautta. Asumisen palveluiden järjestämisestä tehdään asiakkaalle valituskelpoinen päätös.

Pirkanmaan hyvinvointialueen asiakkaalla on oikeus hyvään ja laadukkaaseen sosiaalihuollon palveluun. Palvelut on tarjottava laissa määrätyssä ajassa. Asiakkaalle on annettava selkeää ja avointa tietoa palvelujen vaihtoehtoista. Asiakasta tulee kohdella kunnioittavasti hänen ihmisarvonsa, vakaumuksensa ja yksityisyytensä huomioiden. Hyvinvointialueella seurataan keskitetysti hoitoon ja palveluihin pääsyyn liittyviä lakisääteisiä määräaikoja.

”Asiakkaalla on oikeus saada selvitys oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, toimenpidevaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista sekä muista asiassa merkityksellisistä seikoista. Asiakas saa tutustua hänestä talletettuihin tietoihin ja pyytää virheellisten tietojen korjaamista. Asiakkaalla on oikeus saada tietoja asianosaisaseman perusteella asiakirjasta, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Asiakkaalla on velvollisuus antaa sosiaalihuollon järjestämisessä ja toteuttamisessa tarvittavat tiedot. Asiakkaalla on oikeus saada päätös tai sopimus sosiaalihuollon järjestämisestä kirjallisesti.”

(Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi))

Hyvinvointia, kuntoutumista ja hoitoa tukeva toiminta

Palvelujen ja hoidon lähtökohtana ovat asiakkaan tarpeet. Yksilöllinen palvelu-, hoito- tai kuntoutumissuunnitelma laaditaan RAI-arviointitiedon pohjalta. Tiedon avulla voidaan myös seurata, miten suunnitelma toteutuu. Suunnitelmaan kirjataan RAI-arvioinnin tulokset asiakkaan kanssa yhteistyössä asetetut tavoitteet sekä suunnitelma seurannasta. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan moniammatillisessa yhteistyössä sekä yhdessä asiakkaan ja läheisten kanssa. RAI-mittarit toimivat apuna hoidon toteutumisen seurannassa. (RAI-arviointi asiakastyössä - THL).

Asiakkaiden fyysisen, psyykkisen, kognitiivisen ja sosiaalisen toimintakyvyn edistäminen.

Jokaiselle asukkaalle laaditaan yhteistyössä yksilöllinen ja kokonaisvaltainen, päivittäistä hoitotyötä ohjaava kirjallinen hoito- ja palvelusuunnitelma, jossa huomioidaan hänen voimavaransa ja tarpeet, mieltymykset sekä hänelle tärkeät asiat.

Moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa asiakaslähtöistä työskentelyä, jossa vuorovaikutuksessa asiakkaan ja eri ammattiryhmien kesken rakennetaan yhteinen käsitys asukkaan tarpeista, tilanteesta, tarvittavista toimenpiteistä ja ongelmien ratkaisuksista.

Jalmarin kodon ryhmäkodin moniammatillinen tiimi koostuu lääkäristä, sairaanhoitajasta, lähihoitajista ja hoiva-avustajasta. Jokainen tiimin jäsen havainnoi asukkaan vointia, toimintakykyä ja voimavaroja päivittäin. Myös asukkaan omat tuntemukset sekä läheisten havainnot asukkaan voinnista huomioidaan ja tarvittaessa pohditaan yhdessä ratkaisuja tilanteeseen. Olennaista on, että huomioidaan ja mahdolliset toimenpiteet kirjataan myös Mediatri-asiakastietojärjestelmään.

Asukkaiden ulkoilu tapahtuu henkilökunnan, omaisten ja vapaaehtoistoimijoiden toimesta. Ryhmäkodissa järjestetään yhteisiä tapahtumia ja huomioidaan juhlapyhät ja asukkaiden merkkipäivät.

Asukkaiden toimintakyvyn, hyvinvoinnin ja kuntouttavaa toimintaa koskevien tavoitteiden toteutumisen seuranta.

Hoitajat seuraavat asukkaan alkuvaiheen sopeutumista yksikköön havainnoimalla ja keskustelemalla asukkaan ja läheisten kanssa heidän tuntemuksistaan ja ajatuksistaan. Ensimmäisen hoito- ja palvelusuunnitelman valmistuttua tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan päivittäiskirjausten kautta. Tarvittaessa henkilökohtaista suunnitelmaa päivitetään enemmän asukkaan toiveita ja tarpeita vastaavaksi.

Jalmarin kodossa asukkaan muuttaessa laaditaan hopasu niillä tiedoilla, mitä hoitajalla on käytettävissä. Tietoa hankitaan heti asukasta ja omaisia haastatteleamalla. Asukasta seurataan noin neljä viikkoa ja hopasua päivitetään tarpeen mukaan. Asukkaasta laaditaan Rai-arviointi, jonka pohjalta hopasu päivitetään. Asukkaalle nousee tavoitteet myös Rai-arvioinnista. Hopasuun kirjataan myös asukkaan itse ilmaisseet tavoitteet. Asukkaalle järjestetään tullessa hoitoneuvottelu ja asukas otetaan mukaan Rai-arvioinnin tekemiseen. Näin asukas tulee kuulluksi ja hän pääsee osallistumaan itse hoidon suunnitteluun ja toteuttamiseen. Rai-arviointi tehdään puolivuositain tai voinnin muuttuessa. Hopasua päivitetään aina tarpeen vaatiessa. Kaikki hoitajat perehtyvät asukkaan hopasuun. Muutoksista keskustellaan hoitopalavereissa. Päivittäiskirjausten lukeminen on myös tärkeää aina vuoron alkaessa, jotta hoitajat ovat tietoisia asukkaan voinnista.

Itsemääräämisoikeus on jokaisen ihmisen lakisääteinen perusoikeus. Pirkanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa toteutetaan asiakkaan hyvää hoitoa ja hoivaa, joihin sisältyy itsemääräämisoikeus sekä oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon, hoivaan, kohteluun ja tiedonsaantiin. Asiakkaan palvelut toteutetaan lähtökohtaisesti rajoittamatta hänen itsemääräämisoikeuttaan.

”Itsemääräämisoikeus on sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa johtava periaate, ja se tarkoittaa yksilön oikeutta määrätä omasta elämästään ja oikeutta päättää itseään koskevista asioista. Sosiaalihuollon palveluissa pitää ensisijaisesti ottaa huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide. Asiakkaalle pitää antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Itsemääräämisoikeuteen kuuluu myös se, että asiakkaalla on oikeus tehdä muiden mielestä vääriä valintoja. Jos asiakas ei sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi pysty ilmaisemaan mielipidettään, asiakkaan tahtoa pitää selvittää yhdessä hänen laillisen edustajansa, omaisensa tai läheisensä kanssa. Ensisijaisesti huomioidaan asiakkaan etu.” ([Itsemääräämisoikeus | Valvira](#))

Asiakkaita kohdellaan yhdenvertaisesti, arvostavasti ja kunnioittavasti yksilöinä siten, ettei ikä, sukupuoli, kansallisuus, perhetilanne, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, vammaisuus, suhteen muoto, sosioekonominen asema, etninen alkuperä, asuinkunta tai muu henkilöön liittyvä syy vaikuta hänen kohteluunsa, palveluunsa tai sen oikea-aikaiseen ja tarpeen mukaiseen saamiseen. (Pirkanmaan hyvinvointialueen omavalvontaohjelma 2023–2025.)

Asukkaan epäasiallista ja loukkaavaa kohtelua ennaltaehkäistään avoimella ja keskustelevalle ilmapiirillä. Mikäli tällaista käytöstä havaitaan, on jokaisella työyhteisön jäsenellä velvollisuus kertoa asiasta esihenkilölle. Yksikön esihenkilö puuttuu välittömästi asiaan ja hän ryhtyy ilmoituksen vaatimiin toimenpiteisiin.

Asukkaalla on oikeus tehdä muistutus toimintayksikön vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle, mikäli hän on tyytymätön kohteluunsa. Asiakkaan/ tukiverkoston tulisi ensisijaisesti selvittää tilannetta hänen asiaansa hoitaneiden henkilöiden tai tarvittaessa heidän esihenkilöiden kanssa heti, kun ongelmia ilmenee. Jos ongelmat eivät ratkea keskustelemalla, sosiaaliasiavastaava auttaa asiakasta ongelmien selvittelyssä ja tarvittaessa muistutuksen tekemisessä.

Itsemääräämisoikeuden varmistaminen

Itsemääräämisoikeus tarkoittaa asiakkaan oikeutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Muistisairaus ei automaattisesti poista itsemääräämisoikeutta, sillä myös muistisairas ihminen voi kyetä pätevällä tavalla tekemään itseään koskevia päätöksiä. Niin kauan kuin hän kykenee itse päättämään omista asioistaan, hänen tekemälleen ratkaisulle on annettava etusija laillisen edustajan tai muun läheisen mielipiteen asemasta. Asiakkaalla voi olla kyky ja oikeus päättää hoidostaan, vaikkei hän olisi enää kelpoinen hoitamaan esim. taloudellisia asioitaan. (www.valvira.fi)

Asiakkaalle annetaan kaikki hänen hoitoaan koskeva tieto niin, että hän ymmärtää sen. Saadun tiedon perusteella asiakas voi tehdä hoitoaan koskevat ratkaisut: suostua hoitoon, valita mahdollisista vaihtoehdoista hoitomuodoista tai kieltäytyä hoidosta. Kieltäytyminen jostakin hoidosta ei saa kuitenkaan katkaista hoitosuhdetta. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812.)

Laatimalla hoitotahdon asiakas voi varmistaa, että hoidossa noudatetaan hänen elämänarvojaan ja että mahdolliset hoitoratkaisut perustuvat hänen omaan tahtoonsa. Hoitotahdon laatiminen mahdollisimman ajoissa edistää itsemääräämisoikeuden kunnioittamista. Tarvittaessa henkilökunta opastaa asiakasta hoitotahdon tekemiseen liittyvissä asioissa. (www.thl.fi)

Asukkaiden itsemääräämisoikeuteen liittyvien asioiden varmistaminen ja toteutuminen

Asiakkaan hoito ja huolenpito perustuu ensisijaisesti vapaaehtoisuuteen ja yhteisymmärrykseen. Palveluja toteutetaan lähtökohtaisesti rajoittamatta henkilön itsemääräämisoikeutta. Rajoitustoimenpiteille on aina oltava laissa säädetty peruste.

Laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) 9 §:ssä säädetään itsemääräämisoikeudesta erityistilanteissa. Jos täysi-ikäinen asiakas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi pysty osallistumaan ja vaikuttamaan palvelujensa tai sosiaalihuoltoonsa liittyvien muiden toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen taikka ymmärtämään ehdotettuja ratkaisuvaihtoehtoja tai päätösten vaikutuksia, on asiakkaan tahtoa selvitettävä yhteistyössä hänen laillisen edustajansa taikka omaisensa tai muun läheisen henkilön kanssa.

Asukkaalla on arjessa vapaus päättää omista jokapäiväisistä asioistaan. Mitä vaatteita haluaa pukea, mitä haluaa syödä, koska haluaa herätä tai mennä nukkumaan, osallistuuko tapahtumiin. Asukkaan toiveita kuunnellaan ja ne pyritään toteuttamaan. Arjen toimenpiteissä noudatetaan kunnioittavaa työtettä asukasta kohtaan. Yksityisyyden suojaan kuuluu, että asukkaan arkaluonteisia asioita ei puhuta sellaisten henkilöiden kuullen, joille ne eivät kuulu.

Itsemääräämisoikeutta koskevista periaatteista ja käytännöistä keskustellaan sekä asukasta hoitavan lääkärin että omaisten ja läheisten kanssa.

Jos täysi-ikäinen asukas on henkilöään tai varallisuuttaan koskevassa asiassa ilmeisen edunvalvonnan tarpeessa, tulee hänestä tehdä holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 91 §:ssä tarkoitettu ilmoitus holhousviranomaiselle edunvalvojan määräämiseksi asiakkaalle. Mikäli ilmenee aihetta, voi hoitohenkilöstö asukkaan kanssa ottaa puheeksi edunvalvonnan tarpeen.

Asukkaan itsemääräämisoikeutta vahvistavat periaatteet ja käytännöt yksikössä

Jalmarin kodin ryhmäkodissa asukasta kuullaan ja hän osallistuu hoitosuunnitelman laadintaan omien voimavarojensa mukaan. Mikäli asukasta ei voida kuulla hoitoa koskevassa päätöksenteossa, kuullaan asiakkaan lähiomaista tai tehtävään määrättyä edunvalvojaa. Asukkaan hoitoa toteutetaan asukkaan tekemien pysyvien tahdonilmausten mukaan (hoitotahto). Asukkaan hoitosuunnitelmaan kirjataan myös muut asukkaan hoitoa koskevat toiveet, joita toteutetaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Asiakkaan osallisuutta oman hoidon ja palvelun suunnitteluun seurataan myös RAI-järjestelmän tuottaman ”Asiakas on ilmaissut hoidon ja palvelun tavoitteen /tavoitteet” -mittariin asetetun numeraalisen tavoitteen toteutumisen näkökulmasta yksikkötasolla.

Myös jokaisella muistisairaalla ihmisellä on oikeus itsemääräämiseen. Muistisairaus ei automaattisesti poista itsemääräämisoikeutta, sillä myös muistisairas ihminen voi kyetä pätevällä tavalla tekemään itseään koskevia päätöksiä. Niin kauan kuin hän kykenee itse päättämään omista asioistaan, hänen tekemälleen ratkaisulle on annettava etusija laillisen edustajan tai muun läheisen mielipiteen asemasta. Asiakkaalla voi olla kyky ja oikeus päättää hoidostaan, vaikka hän olisi enää kelpoinen hoitamaan esim. taloudellisia asioitaan.

Asukkailla on Jalmarin ryhmäkodissa oma huone, jossa on sänky ja WC/suihku. Asukas voi sisustaa huoneensa omilla huonekaluilla ja tavaroilla. Asukkaat käyttävät omia vaatteitaan. Ryhmäkodilla ei ole vierailuaikoja vaan omaiset ovat tervetulleita aina halutessaan ja asukas voi käydä omaistensa luona vierailemassa halutessaan. Omaisille järjestetään mahdollisuus yöpyä asukkaan luona tarvittaessa esimerkiksi elämän loppuvaiheen hoidon aikana. Asukasta kannustetaan osallistumaan toiminnallisiin hetkiin ja yhteisiin tapahtumiin voimavarojen mukaan. Asukkaan omaa vuorokausirytmää kunnioitetaan, kuitenkin niin, että yöt ovat rauhoitettu nukkumista varten ja huolehtien siitä, että asukkaan ateriavälit eivät veny liian pitkiksi.

Rajoitteiden käyttö ympärivuorokautisissa asumispalveluyksiköissä

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston mukaan asiakkaan omaa turvallisuutta vakavasti uhkaavan vaaran torjumiseksi voidaan asiakkaan liikkumista rajoittaa siinä määrin kuin se on välttämätöntä. Tilanteissa, joissa erilaisilla turvavälineillä rajoitetaan asukkaan liikkumista, niiden käyttöaiheet harkitaan tarkoin ja vaikutus asukkaan turvallisuuteen, kuntoutumiseen ja elämänlaatuun. Ratkaisu on aina tehtävä asukaskohtaisesti, ja sitä ennen on harkittava, soveltuuko joku muu turvallisuutta lisäävä menetelmä paremmin.

Rajoittavien turvavälineiden käytöstä tehdään hoitopäätös ja se kirjataan asiakastietojärjestelmään osana hoitosuunnitelmaa. Ennen päätöksentekoa on pyrittävä selvittämään asukkaan ja omaisen kanta asiaan. Jos asukas ei pysty päättämään hoidostaan, eikä hän ole aiemmin tuonut kantaansa esille esimerkiksi hoitotahdossaan, tulee hänen laillista edustajaansa, lähiomaistaan tai muuta läheistään kuulla.

Päätös turvavälineiden käytöstä tehdään moniammatillisen arvioinnin tuloksena. Hoitopäätöksistä vastaa hoitava lääkäri, joka kirjaa päätöksen asiakastietojärjestelmään.

Päätökseen kirjataan perustelut turvavälineen käytölle ja asukkaan suhtautuminen turvavälineen käyttöön. Asiakastietojärjestelmään kirjataan suunniteltu käytön kesto ja uudelleen arvioinnin ajankohta. Kun on kyse rajoittavasta toimenpiteestä, uusi arvio tehdään kuitenkin aina viimeistään 3 kuukauden kuluttua.

Pysyvästi liikuntakyvyttömillä asukkailla turvavälineiden käyttöpäätös voi olla voimassa toistaiseksi hoitosuunnitelman mukaisesti, koska tällöin kyseessä ei ole rajoitustoimenpide. Mikäli asukas on liikuntakyvytön, turvavälineiden käyttö ei ole rajoittava toimenpide vaan keino huolehtia asukkaan turvallisuudesta. Rajoittavaksi toimenpiteeksi ei katsota myöskään sitä, jos asukas itse pyytää rajoitteen käyttöä, esimerkiksi sängynlaidan nostoa vuoteessa ollessaan. Akuuteissa tilanteissa ja virka-ajan ulkopuolella toimitaan asukkaan hoidontarpeen mukaisesti. Mikäli rajoittavan turvavälineen käyttö jatkuu, hoidosta vastaava lääkäri tekee hoitopäätöksen virka-aikaan.

Yksikön hoitaja huolehtii, että rajoittavien turvavälineiden hoitopäätökset tulee arvioitua ajallaan. Seurannan helpottamiseksi hoitaja kirjaa rajoitteen tarkistamisajankohdan päivittäismerkintöihin tulevaan ajankohtaan, jolloin rajoitustoimenpiteen käyttö pitää arvioida uudelleen. Käytössä oleva rajoite ja sen voimassaoloaika kirjataan myös hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Turvavälineiden tarvetta arvioidessa tulee aina arvioida myös asiakkaan käytössä oleva lääkitys. Psykykenlääkkeet ja rauhoittavat lääkkeet ovat kemiallisia rajoitteita, joita on syytä käyttää harkiten. Käyttöoireiden hoidossa ensisijainen tavoite on käyttää lääkkeettömiä hoitotyön keinoja. Lääketieteellisten hoito-ohjeiden mukaan psykoosilääkkeitä voidaan käyttää voimakkaiden ja sairastunutta itseään haittaavien käyttöoireiden hoidossa, kun ne rasittavat asukasta tai heikentävät hänen kykyään huolehtia itsestään, sosiaalista vuorovaikutusta tai omatoimisuutta. Käyttöoireiden lääkehoito on aiheellista myös silloin, kun oireet aiheuttavat vaaratilanteita asiakkaalle itselleen tai muille henkilöille ja vaikuttavat hoitopaikkaratkaisuun. Lääkkeistä ei ole apua kaikkiin vaikeisiin käyttöoireisiin. Tällaisia ovat muun muassa kuljeskelu, tavaroiden keräily ja kätkeminen, tarkoitukseton pukeutuminen ja riisuutuminen, huutelu, esineiden syöminen, hyperseksuaalisuus ja itsensä vahingoittaminen (raapiminen, hakkaaminen). (Ylilääkäri Hellgren.)

Rajoitustoimien käytön ennaltaehkäisy

Moniammatillinen yhteistyö ja henkilöstön lisääminen ennaltaehkäisevät fyysistä rajoittamista. Fyysistä rajoittamista ennaltaehkäisee myös hyvinvoiva henkilökunta. Henkilökunnan täydennyskoulutuksella voidaan lisätä työn hallintaa, vähentää työn kuormittavuutta ja siten vaikuttaa työhyvinvointiin. Uusien työntekijöiden perehdyttämiseen sisältyy ohjeistus fyysisten rajoitteiden käytöstä. Turvallinen fyysinen ympäristö ennaltaehkäisee fyysistä rajoittamista. Turvallisuutta pyritään lisäämään esimerkiksi apuvälineiden oikealla valinnalla ja käytöllä, hyvällä valaistuksella, sähkösäätöisen sängyn asettamisella niin matalaksi kuin mahdollista.

Asukkaan elämänsä historian, tapojen ja tottumusten tunteminen auttaa tulkitsemaan ja ymmärtämään muistisairaana käyttäytymistä ja vastaamaan hänen tarpeisiinsa. Tämä ehkäisee asukkaan haasteellista käytöstä ja siitä johtuvaa fyysisten rajoitteiden käyttöä. Omaisten rooli on usein merkittävä, sillä he osaavat kertoa asukkaan elämänsä historiasta ja tavoista ja tottumuksista.

Haasteellista käytöstä ja siitä johtuvaa rajoitteiden käyttöä voidaan vähentää myös luomalla muistisairaille turvallisuuden tunnetta rohkaisemalla omaisia osallistumaan muistisairaana päivittäiseen avustamiseen ja viettämään aikaa muistisairaana kanssa. Tässä apuna Jalmarin kodon ryhmäkodissa käytetään mm. Elämänpuu-työkalua.

Hoitajien käyttämä vuorovaikutus on keskeisessä asemassa vaihtoehtoisena toimintatapana fyysisen rajoittamisen sijaan. Vuorovaikutus rauhoittaa ikääntyneitä. Onnistunut vuorovaikutus sisältää huumorin käyttöä, katse- ja kosketuskontaktin, läheisyyttä, selkeän puhutavan, ikääntyneen kunnioittavan kohtelun ja oman tilan kunnioittamisen.

Yksikössä käytettävät rajoitustoimenpiteet sekä asiakkaan voinnin seuranta rajoittamistoimien aikana, jos joudutaan tilanteeseen, että asiakkaan itsemääräämisoikeuden rajoittaminen on välttämätöntä

Jalmarin kodin ryhmäkodissa tarvittaessa käytettäviä rajoittamisvälineitä ovat mm. sängyn laidat, hygienihaalari sekä erilaiset turvavyöt. Lääkärin määräämien rajoittamistoimien tarpeellisuutta arvioidaan säännöllisesti ja vähintään kolmen kuukauden välein. Asiakkaan vointia seurataan rajoittamistoimien aikana vuorossa olevan hoitohenkilökunnan toimesta tilanne- ja rajoitustoimikohtaisesti sovitulla tavalla. Esimerkiksi sängyn laita nostettaessa rajoitustoimena, on asiakkaan asunnossa esim. yövuoron aikana käytävä tehostetusti tarkistamassa asiakkaan turvallisuus.

Asiakkaan asiallinen kohtelu

Laeissa sosiaalihuollon asiakkaan ja potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) määritellään oikeuksia, joita ovat mm. oikeus hyvään ja turvalliseen hoitoon ja hoivaan, oikeus valituskelpoiisiin päätöksiin, oikeus saada palveluja samoilla kriteereillä ja oikeus päästä hoitoon säädetyssä ajassa. Lisäksi asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus ja saada sosiaali- ja potilasasiamieheltä neuvontaa mm. muistutuksen tekemisessä. (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista & Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.)

Asiakkaiden asiallinen kohtelu yksiköissä ja miten menetellään, jos epäasiallista kohtelua havaitaan

Asukkaan epäasiallista ja loukkaavaa kohtelua ennaltaehkäistään avoimella ja keskustelevalle ilmapiirillä. Mikäli tällaista käytöstä havaitaan, on jokaisella työyhteisön jäsenellä velvollisuus kertoa asiasta esihenkilölle. Yksikön esihenkilö puuttuu välittömästi asiaan ja hän ryhtyy ilmoituksen vaatimiin jatkotoimenpiteisiin. Kirjallinen ilmoitus tehdään HaiPro- järjestelmään, josta se siirtyy esihenkilön käsiteltäväksi.

Tarvittaessa täytetään henkilöstön sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain §29 mukainen ilmoitus asiakkaaseen kohdistuvasta epäkohdasta tai ilmeisestä epäkohdan uhasta asiakkaan palveluiden toteuttamisessa.

Epäasiallisen kohtelun, haittatapahtuman tai vaaratilanteen käsittely asiakkaan ja tarvittaessa omaisen/läheisen kanssa

Asukkaan kohdatessa epäasiallista kohtelua, henkilöstö ottaa asian viipymättä keskusteluun tilanteen vaatimalla tavalla asianomaisten henkilöiden ja/tai asukkaan omaisen/ läheisen/ edustajan kanssa. Selvitämme tilanteen asianosaisten kanssa mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen.

Palveluntuottajan ja henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus

Palveluntuottajan on ilmoitettava välittömästi salassapitosäännösten estämättä palvelunjärjestäjälle ja valvontaviranomaiselle palveluntuottajan omassa tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet sekä muut sellaiset puutteet, joita palveluntuottaja ei ole kyennyt tai ei kykene korjaamaan omavalvonnallisoin toimin.

Palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai alihankkijana toimivan henkilön on ilmoitettava viipymättä salassapitosäännösten estämättä palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden.

Ilmoituksen vastaanottaneen henkilön on ilmoitettava asiasta palvelunjärjestäjälle tai palveluntuottajalle. Palvelunjärjestäjän, palveluntuottajan ja vastuuhenkilön on ryhdyttävä toimenpiteisiin epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan taikka muun lainvastaisuuden korjaamiseksi. Ilmoitus voidaan tehdä salassapitosäännösten estämättä.

Ilmoituksen vastaanottaneen henkilön on ilmoitettava ja ilmoituksen tehnyt henkilö voi ilmoittaa asiasta salassapitosäännösten estämättä valvontaviranomaiselle, jos epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa taikka muuta lainvastaisuutta ei korjata viivytyksettä. Valvontaviranomainen voi päättää toimenpiteistä siten kuin 38 §:ssä säädetään tai antaa 39 §:ssä säädetyn määräyksen epäkohdan poistamiseksi.

Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia tehdyn ilmoituksen seurauksena. Palveluntuottajan tai vastuuhenkilön menettelyä on pidettävä kiellettyinä vastatoimena,

jos henkilön työ- tai virkasuhteen ehtoja heikennetään, palvelussuhde päätetään, hänet lomautetaan, häntä muutoin kohdellaan epäedullisesti tai häneen kohdistetaan muita kielteisiä seurauksia sen vuoksi, että hän on tehnyt 2–4 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tai osallistunut ilmoittamansa asian selvittämiseen. Kiellettyä on myös estää tai yrittää estää henkilöä tekemästä 2–4 momentin mukaista ilmoitusta. ([Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#))

Asiakkaan omien varojen käsittely ja säilyttäminen ikäihmisten asumisen palveluissa

Toimintaohjeella määritellään Pirkanmaan hyvinvointialueen ikäihmisten asumisen palveluissa asiakkaiden omien rahavarojen käsittelyä ja säilyttämistä vastuuyksiköissä. Ohjeiden tavoitteena on turvata asiakasvarojen asianmukainen käsittely ja säilyttäminen. Pohjana Kuntaliiton yleiskirjeessä 4/80/2000 annettu ohjeistus asiakkaiden omien rahavarojen käsittelystä sosiaali- ja terveystoimessa.

Asukas vastaa itse varojensa käytöstä ja hallinnasta. Pääperiaate on, että asiakkaan varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti asiakkaalle itselleen, hänen läheiselleen/omaisilleen tai edunvalvojalle.

Asiakkaan henkilökohtaiseen palveluiden toteuttamissuunnitelmaan kirjataan sen läheisen/omaisen/edunvalvojan nimi, joka hoitaa asiakkaan tarvitsemat asiointipalvelut kuten laskut, käteisvarat ym. välttämättömät asioinnit. Asiakkaan toimintakyvyn muuttuessa huomioidaan myös kyky huolehtia omasta taloudesta ja asioiden hoidosta. Tarvittaessa asiaa selvitetään julkisen/yksityisen terveydenhuollon lääkärin toimesta.

Asumispalvelujen henkilökunta saa hoitaa asiakkaan raha-asioita vain siinä tapauksessa (poikkeustilanteessa, väliaikaisesti), että asiakkaan välttämättömiä asiointeja ei saada muutoin järjestymään. Asiakkaan omaisuuden ja talletusten hoitamiseen henkilökunta ei saa osallistua. Henkilökunta ei voi toimia todistajana asiakkaan perintö ym. asioissa esimerkiksi testamentin todistajina. Lähtökohtaisesti asumispalveluissa ei säilytetä asiakkaan arvo-omaisuutta, eikä suuria summia rahaa. Asiakkaan hallussa, hänen huoneessaan ja vastuullaan tulee säilyttää vain pieniä summia kerrallaan. Mikäli asukas haluaa säilyttää rahavaroja tai arvoesineitä omassa huoneessaan, hän voi tehdä sen omalla / edunvalvojan / omaisen/ läheisen vastuulla. Kirjallisen suostumuksen tästä allekirjoittaa asukas itse tai jos hän ei siihen kykene, hänen laillinen edustajansa. Asukasta tai hänen edustajaansa ohjeistetaan siitä, että asumispalveluyksikössä säilytettävä rahamäärä olisi enintään 50 euroa muun muassa mahdollisia terveydenhuollon käyntejä varten (taksimatkat).

Mikäli asiakas tarvitsee suurempia summia rahaa käyttöönsä, toimitaan asiakkaan henkilökohtaisessa suunnitelmassa sovitun käytänteen mukaan. Tarvittaessa asumispalvelun henkilökunnan tulee sopia asiasta erikseen nimetyn omaisen/läheisen, edunvalvojan tai välitystilin hoitajan kanssa.

Asiakkaan laskut toimitetaan henkilökohtaisessa suunnitelmassa nimetylle henkilölle. Suoramaksu - tai suoraveloituspalvelun avaa asiakas itse tai tilinkäyttöoikeudellinen asioidenhoitaja pankkikonttorissa.

Asukkaan/asiakkaan omaisuutta säilytetään lukollisessa kaapissa, jonne vain hoitajilla on avaimet. Asukasta ja omaisia informoidaan ryhmäkotiin tullessa, ettei huoneeseen kannata tuoda arvokkaita esineitä eivätkä hoitajat ota niistä vastuuta.

Henkilökunnan tulee myös aina pidättäytyä asiakkaiden raha-asioiden hoitamisesta ns. epävirallisesti, vaikka asiakas sitä pyytäisi.

Asiakkaan varojen katoaminen

Mikäli asiakkaan varoja varotoimenpiteistä huolimatta katoaa, on asiasta ilmoitettava viipymättä esihenkilölle. Esihenkilön vastuulla on ilmoittaa välittömästi asiakkaan omaiselle/ läheiselle/ asioidenhoidosta vastaavalle ja/tai edunvalvojalle, sekä ohjattava tekemään rikosilmoitus. Mikäli asiakas ei itse tähän pysty tai hänellä ei ole asioiden hoidosta vastaavaa henkilöä / edunvalvojaa, häntä avustetaan ilmoituksen tekemisessä.

Tämä toimintaohje on hyväksytty ikäihmisten palveluiden toimialueen johtoryhmässä 28.5.2024 ja se on voimassa toistaiseksi.

Asiakkaan oikeusturvakeinoja ovat mm. muistutuksen tekeminen palveluntuottajalle, kantelun tekeminen aluehallintovirastolle tai Valviralle. Asiakkaat tai heidän läheisensä voivat halutessaan olla yhteydessä sosiaali- ja /tai potilasasiavastaavaan. Omavalvontasuunnitelman kohdassa 2.4. on tarkemmin kuvattu Pirkanmaan hyvinvointialueen muistutuksiin liittyvä prosessi ja vastuuhenkilöt.

Mikäli asukas/ läheinen on tyytymätön saamaansa kohteluun, hänellä on asiakaslain 23 §:n mukaan oikeus tehdä muistutus toimintayksikön vastuuhenkilölle tai johtavalle viranhaltijalle. Muistutus käsitellään esihenkilön ja alueen palvelupäällikön kanssa. Vastaus muistutuksesta annetaan kirjallisesti kahden viikon sisällä. Kirjallinen vastaus sisältää ratkaisun, perustelut sekä selkeästi ne toimenpiteet, joihin muistutuksen takia ryhdytty.

Tarvittaessa asukasta ja hänen omaistaan/ läheistään/ edustajaa ohjataan ottamaan yhteyttä sosiaali- ja potilasasiavastaavaan. Muistutukset tai tulleet selvityspyynnöt käydään henkilöstön kanssa läpi työpaikkakokouksissa. Mietimme yhdessä, miksi tilanne on johtanut muistutukseen tai selvitykseen sekä käydään läpi tarvittavat korjaavat toimenpiteet.

Sosiaali- ja potilasasiavastaavan tehtävät ja yhteystiedot, Kuluttajaneuvonta

Sosiaaliasiavastaava tarjoaa sosiaalipalvelujen asiakkaille neuvoja ja tietoja. Vastaavasti potilasasiavastaava on potilaiden apuna, kun he kaipaavat neuvoja tai tietoa oikeuksistaan potilaana. Jos asiakas tai potilas tai hänen läheisensä on tyytymätön hoidon tai palvelujen laatuun tai kohteluun, asiaa voi selvittää yhdessä sosiaaliasiavastaavan tai potilasasiavastaavan kanssa. Molemmat tehtävät ovat neuvoa-antavia. Sosiaali- tai potilasasiavastaava ei voi muuttaa päätöksiä eikä toimi oikeusavustajana. Palvelut ovat maksuttomia.

Sosiaaliasiavastaava:

Ma-to klo 9–11, p. 040 504 5249

Suomi.fi-palvelussa: Valitse viestit -palvelussa vastaanottajaksi valitaan Pirhan sosiaaliasiavastaava Hatanpäänkatu 3, 33900 Tampere

Sosiaaliasiavastaava@pirha.fi

Potilasasiavastaava:

Ma-to klo 9–11, p. 040 190 9346

Suomi.fi-palvelussa: Valitse viestit -palvelussa vastaanottajaksi valitaan Pirhan potilasasiavastaava Hatanpäänkatu 3, 33900 Tampere

Potilasasiavastaava@pirha.fi

Kuluttajaneuvonnan yhteystiedot sekä tiedot sitä kautta saatavista palveluista

Kuluttajaneuvonnan verkkopalvelusta (www.kuluttajaneuvonta.fi)

saa ohjeita ja apua kuluttamiseen liittyvissä asioissa, joissa osapuolina ovat kuluttaja ja yritys.

Koko Suomi: p. 09 5110 1200

2.4 Muistutusten käsittely

Palveluun tai kohteluun tyytymättömällä asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus. Muistutus toimitetaan yksikön vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Muistutuksen voi tehdä asiakkaan lisäksi hänen omaisensa, muu läheinen tai laillinen edustaja. Muun kuin asianomaisen tehdyn muistutuksen kohdalla on pääsääntöisesti selvitettävä, antaako asiakas hyväksyntänsä muistutukseen vastaamiseen. Toimintayksikön pitää tiedottaa asiakkaille oikeudesta tehdä muistutus ja järjestää muistutuksen tekeminen mahdollisimman vaivattomaksi. Muistutus pitää tehdä pääsääntöisesti kirjallisesti, mutta erityisestä syystä sen voi tehdä myös suullisesti.

Toimintayksikön vastuuhenkilön tulee huolehtia, että muistutus käsitellään asianmukaisesti ja ilman viivytyksiä. Muistutus kirjataan saapuneeksi asianhallintajärjestelmä Pirreen ja asiaa aletaan

välittömästi selvittää. Muistutukseen tulee antaa kirjallinen ja perusteltu vastaus tiedonsaantioikeus huomioiden kohtuullisessa ajassa, yleensä yhdessä kuukaudessa. Laajempaa selvittelyä tai useampaa palvelulinjaa koskevissa muistutuksissa vastaus voidaan antaa enintään kahden kuukauden kuluessa. Vastaus lähetetään asiakkaalle, jota muistutus koskee, jollei ole erityistä syytä muutoin toimia. Jos muistutuksen käsittelyn aikana havaitaan, että toimintayksikön tai ammattihenkilön toiminnassa on asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia seikkoja tai toimintakäytäntöjä, pitää asiaan puuttua heti omavalvonnan keinoin ja korjata toimintaa tarvittavilta osin.

Lisätietoa: [Hallinnolliset asiakirjaprosessit \(pirha.fi\)](https://www.pirha.fi/hallinnolliset-asiakirjaprosessit)

Jalmarin kodon ryhmäkodin esihenkilö ja henkilökunta neuvovat asiakkaita ja heidän läheisiään muistutuksen tekemisessä. Eteläinen alue, palvelupäällikkö Katri Nieminen, katri.t.nieminen@pirha.fi vastaa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaisiin muistutuksiin oman vastuuyksikkönsä osalta.

Jos muistutuksissa on ilmennyt epäkohtia tai puutteita, ne käsitellään heti kyseisen ryhmäkodin kanssa ja mietitään, miten asiaa kehitetään. Asiaa käsitellään myös henkilöstöpalaverissa.

2.5 Henkilöstö

Hoito- ja hoivahenkilöstön määrä, rakenne ja riittävyys sekä sijaisten käytön periaatteet

Hyvinvointialueella laaditaan vuosittain osana strategista suunnittelua laadullinen ja määrällinen henkilöstösuunnitelma. Rekrytointi perustuu laadittuun henkilöstösuunnitelmaan, joka sisältää yksikön henkilöstövoimavarojen kokonaissuunnitelman ja määrittelee peruslähtökohdat henkilöstön sisäiselle ja ulkoiselle rekrytoinnille sekä sisäisille siirroille. Henkilöstösuunnitelma on johdon keskeisin henkilöstövoimavarojen suunnittelun ja ohjauksen väline.

([Henkilöstösuunnittelu - intra.pirha.fi](https://www.pirha.fi/intra))

Henkilöstömitoituksen lähtökohta on aina asukkaiden toimintakyky ja hoidon tarve. Jalmarin kodolla ryhmäkodissa työskentelee ammattitaitoinen ja koulutettu sekä suositusten ja lupaviranomaisen mukainen henkilökunta. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen hoitohenkilöstömitoitus on vähintään 0,65 työntekijää/asukas vielä vuoden 2024 loppuun saakka. Tämä tarkoittaa, että minimimiehitys vuorokaudessa on neljä työntekijää aamuvuorossa, kolme työntekijää iltavuorossa ja yksi työntekijä yövuorossa. 1.1.2025 mitoitus muuttuu uuden lain myötä 0,6.

Jalmarin kodin esihenkilö vastaa työvuorosuunnittelusta ja siitä, että työvuoroissa on suunnitellusti riittävä määrä henkilökuntaa. Yksikön henkilökunnan riittävyyttä, osaamista ja koulutustarvetta, poissaolojen ja sijaisten tarvetta arvioidaan säännöllisesti. Yksikössä on määrällisesti ja rakenteellisesti riittävä henkilöstö suhteessa tuotettavaan palveluun.

Yksikön henkilökunnan määrä ja henkilöstörakenne:

Jalmarin kodon ryhmäkodin henkilöstö 31.12.2024 asti

Osastonhoitaja	1	
Sairaanhoitaja	2	
Lähihoitaja	9	
Hoiva-avustaja	1	
Lääkäri	1	käy kerran viikossa
Kulttuuriohjaajat	2	käy kolmena päivänä viikossa
Fysioterapeutti	1	käy kolmena päivänä viikossa

Sairaanhoitaja tekee aamuvuorota ja hoiva-avustaja tekee kaksivuorotyötä, lähihoitajat pääosin kolmivuorotyötä. Esihenkilön työ on 100 % hallinnollista. Esihenkilö on paikalla arkisin. Esihenkilö on koulutukseltaan sairaanhoitaja ja hän on suorittanut johtamisen erikoistumisopinnot. Esihenkilön sijaisena toimii lähiesihenkilö työhön perehdytetty terveydenhuollon ammattihenkilö.

Sijaisten käytön periaatteet

Sijaisrekrytoinnin tarve voi olla lyhytaikaista (alle 13 pv) tai pidempiaikaista sekä kausiluonteista (esim. vuosilomasijaisuudet, perhevapaat). Sijaisuuden kesto ja kausiluonteisuus määrittävät, millä tavoin rekrytointi toteutetaan. Kaikkiin sijaisuuksiin on oltava laissa tarkoitettu hyväksytyt peruste, mikä on mainittava ottamispäätöksessä sekä työsuhteissa. Yli kuusi (6) kuukautta kestävät sijaisuudet avataan uudelleensijoitusprosessin jälkeen pääsääntöisesti sisäiseen hakuun. Mikäli tämä ei tuota tulosta, avataan tehtävä ulkoiseen hakuun. Virat laitetaan kestosta riippumatta ulkoiseen hakuun.

([Sijaisrekrytointi - intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi))

Vuokratyövoiman hallittua käyttöä tullaan suunnittelemaan ja yhtenäistämään tarpeita vastaavaksi.

([Vuokratyövoima - intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi))

Sijaisten hankinta yksikössä (myös illalla ja viikonloppuisin):

Sijaisten hankinnassa on aina lähtökohtana yksikön toiminnallinen tarve ja asukkaiden turvallisuus sekä viranomaisten vaatimukset. Yksikön henkilöstön äkilliset poissaolot pyritään aina järjestämään ensisijaisesti työvuoromuutosten avulla. Tavoitteena on käyttää asukkaille tuttuja ja yksikön toiminnan tuntevia sijaista.

Arkisin, virka-aikaan sijaisten hankkimisesta vastaa pääasiassa yksikön lähiesihenkilö.

Yksikön omia lyhytaikaisia sijaista voidaan myös pyytää tarvittaessa työvuoroon. Jos sijaista ei ole saatavilla, voidaan ylimääräisiin vuoroihin pyytää myös yksikön vakituisia työntekijöitä.

Iltaisin, viikonloppuisin ja arkipyhinä äkillisestä sijaisten hankinnasta vastaa työvuoron vastuuvuorossa oleva hoitaja. Sijaisjärjestelyä tehdään sitä tarkoitusta varten tehdyllä sijaislistalla, tai kysymällä omaa henkilökuntaa vuoroihin.

Jalmarin kodossa ei ole tarvinnut käyttää vuokratyövoimaa.

Pirkanmaan hyvinvointialueen rekrytoivat esihenkilöt tarkistavat työntekijöiden ammattioikeuden sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden rekisteristä (JulkiTerhikki/JulkiSuosikki) ennen työsuhteen alkamista. JulkiTerhikki/JulkiSuosikki on Valviran ylläpitämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilörekisterien julkinen tietopalvelu, josta voi tarkistaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ammattipätevyyden. Lisäksi ikäihmisten palveluiden esihenkilöt tarkistavat Valvontalain 28§:n perusteella työntekijän rikostaustaotteen, joka ei saa olla kuutta (6) kuukautta vanhempi. Pirkanmaan hyvinvointialueella rikostaustaote pyydetään myös alle kolmen kuukauden työsuhteissa. Työntekijä tilaa rikostaustaotteen itse ja esittää sen esihenkilölle. Henkilöstösihteeri kirjaa tiedon rikostaustaotteen tarkistamisesta henkilöstöhallinnon järjestelmä Primaan.

Terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla hänen hoitamiensa tehtävien edellyttämä riittävän hyvä suullinen ja kirjallinen kielitaito. Työnantajan vastuulla on arvioida se, että henkilöllä on riittävä kielitaito työtehtäviinsä.

Työntekijöiden ja opiskelijoiden perehdytyksestä huolehtiminen asiakastyöhön ja omavalvonnan toteuttamiseen

Uuden työntekijän, uuteen työtehtävään siirtyvän ja opiskelijan perehdytyksestä vastaa yksikön esihenkilö. Tarvittaessa esihenkilö voi delegoida osia perehdytyksestä toiselle kokeneelle työntekijälle. Jokaiselle uudelle hyvinvointialueen työntekijälle varataan vähintään kaksi perehdytyspäivää yksikköön. Näille päiville hänelle nimetään perehdyttäjä. Työntekijä perehdytetään asiakastyöhön, asiakastietojen käsittelyyn ja tietosuojaan sekä omavalvonnan toteuttamiseen.

Hyvinvointialueelle on tulossa asteittain käyttöön sähköinen Intro- perehdytysohjelmisto vuosien 2023–2025 aikana ([Perehdytysohjelma - intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi)). Intro mahdollistaa samansisältöisen ja systemaattisen perehdytyksen työyksikön henkilöstölle. Intron pilotoinnissa on mukana ikäihmisten palvelulinja.

Perehdytys on keskeinen osa toimintaohjeiden läpikäyntiä. Perehdytysprossin toteuttamiseksi on valittu Intro-perehdytysjärjestelmä. Jalmarin kodossa käytetään Intro-perehdytys järjestelmästä tulostettua perehdytyskaavaketta perehdytyksen asianmukaisen toteutumisen takaamiseksi.

Perehdytysprosessi Intro-perehdytysjärjestelmä ei ole vielä sähköisessä käytössä.

Perehdytysprosessi suunnitellaan etukäteen työntekijän aloittaessa yksikössä. Perehdytysprosessin sisältöön vaikuttaa tuleeko työntekijä vakituiseksi, määräaikaiseksi vai tuntityöntekijäksi yksikköön.

Sisältö ja pituus katsotaan työntekijän koulutuksen, kokemuksen ja osaamisen mukaan. Perehdytyksessä turvataan laatuvaatimusten ja laadunhallintaan liittyvien ohjeistusten läpikäyminen. Oma- ja lääketoimintasuunnitelma on osa perehdytysmateriaalia.

Jokaisella työntekijällä on oikeus ja velvollisuus ylläpitää ja kehittää osaamistaan ja ammattitaitoaan. Työnantajan velvollisuus on mahdollistaa henkilöstön riittävä osallistuminen erilaisiin täydennyskoulutuksiin. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä 817/2015.)

Koulutukset suunnitellaan tukemaan työntekijöiden ammattitaitoa sekä vastaamaan yksikön tarvetta ja muuttuvia vaatimuksia. Yksikön esihenkilön tehtävänä on pitää huolta siitä, että täydennyskoulutusvelvoite toteutuu työntekijöiden kohdalla.

Työntekijät perehdytetään yksikössä käytössä oleviin terveydenhuollon välineisiin ja laitteisiin sekä vaaratapahtumailmoitusten raportoimiseen. Välineitä ja laitteita käytetään ja säädetään, ylläpidetään ja huolletaan ainoastaan valmistajan ilmoittaman käyttötarkoituksen ja - ohjeistuksen mukaisesti.

Laitteisiin ja tarvikkeisiin liittyvistä haitta- ja vaaratilanteista tehdään asianmukaiset HaiPro-ilmoitukset. Mahdollisista laitteiden aiheuttamista vaaratilanteista on tehtävä ilmoitus myös Valviralle. Vaaratilanneilmoituksen tekee se työntekijä, joka huomaa vian. HaiPro-ilmoitus tulee tiedoksi ja käsiteltäväksi lähiesihenkilölle, joka tekee tarvittavat toimenpiteet asian suhteen.

Lääkehoidosta vastaa yksikön hoitava lääkäri. Yksikön sairaanhoitaja sekä yksikön esihenkilö vastaavat lääkehoidon osaamisesta ja sen varmistamisesta. Jokainen hoitaja vastaa käytännön lääkehoidosta omalta osaltaan.

Pirkanmaan hyvinvointialueella henkilöstön koulutusten suunnittelua ja toteuttamista ohjaa Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia ja yksiköiden tavoitteet. Hyvinvointialueen osaamisen kehittämissuunnitelma laaditaan vuosittain, ja siinä kuvataan osaamisen kehittämisen painopisteet. Pirkanmaan hyvinvointialueella on tavoitteena, että henkilöstölle kertyy vuosittain keskimäärin 3–10 täydennyskoulutuspäivää/henkilö riippuen peruskoulutuksen pituudesta sekä työn vaativuudesta ja toimenkuvan muuttumisesta (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta 57/2024). Terveydenhuollon ammattihenkilöllä on myös velvollisuus ylläpitää ja kehittää ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä L 559/1994).

Lisätietoa: [Koulutusohje - intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi)

Henkilöstöhallinnossa on valmisteilla täydennyskoulutussuunnitelma. Työntekijöille on runsaasti tarjolla erilaisia sisäisiä koulutuksia. Verkko-oppimisympäristöinä ovat [Pirha Moodle](#) ja Duodecim Oppiportti. LOVE -koulutuskokonaisuudet löytyvät Moodlesta. ([Verkkokoulutus - intra.pirha.fi](#))

Koulutukset suunnitellaan tukemaan työntekijöiden ammattitaitoa sekä vastaamaan yksikön tarvetta ja muuttuvia vaatimuksia. Yksikön esihenkilön tehtävänä on pitää huolta siitä, että täydennyskoulutusvelvoite toteutuu työntekijöiden kohdalla.

Jalmarin kodolla henkilöstö osallistuu Pirkanmaan hyvinvointialueella määritettyihin pakollisiin koulutuksiin sekä täydennyskoulutuksiin. Vuonna 2024 henkilöstö on suorittanut seuraavia koulutuksia: Sosiaalihuollon kirjaaminen, sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston toimintatavat, Tietosuojan ja tietoturvan peruskoulutuksen, kinestetiikkaa, ensiapua ja haavanhoitokoulutusta. Esihenkilö valvoo koulutusten toteutumista HR-työpöydän kautta.

”Opiskelija voi tietyin edellytyksin toimia sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön tehtävissä tilapäisesti. Työnantaja vastaa siitä, että henkilöllä on laissa säädetyt edellytykset toimia tehtävässään. Työnantajan velvollisuutena on arvioida tapauskohtaisesti henkilön valmiudet ja se, millaisten tehtävien hoitamiseen hänellä on riittävät edellytykset. Työnantajan pitää varmistaa, että tehtävään palkattu henkilö on suorittanut hyväksytysti opintonsa sekä niihin liittyvän käytännön harjoittelun. Henkilöt, jotka työskentelevät tilapäisesti sosiaalihuollon laillistettavassa ammatissa, ovat valvonnan piirissä samalla tavoin kuin ammattihenkilörekisteriin merkityt sosiaalihuollon laillistuksen saaneet henkilöt.” Koskettaa sosiaalityöntekijän, sosionomin ja geronomin tehtäviä. Sosiaalihuollon opiskelijana työskentely | Valvira

Työntekijöiden ja opiskelijoiden perehdyttäminen asiakastyöhön ja omavalvonnan toteuttamiseen

Uuden työntekijän, uuteen työtehtävään siirtyvän ja opiskelijan perehdytyksestä vastaa yksikön esihenkilö. Tarvittaessa esihenkilö voi delegoida osia perehdytyksestä toiselle kokeneelle työntekijälle. Jokaiselle uudelle hyvinvointialueen työntekijälle varataan vähintään kaksi perehdytyspäivää yksikköön. Näille päiville hänelle nimetään perehdyttäjä. Työntekijä perehdytetään asiakastyöhön, asiakastietojen käsittelyyn ja tietosuojaan sekä omavalvonnan toteuttamiseen.

Hyvinvointialueelle on tulossa asteittain käyttöön sähköinen Intro- perehdytysohjelmisto vuosien 2023–2025 aikana ([Perehdytysohjelma - intra.pirha.fi](#)). Intro mahdollistaa samansisältöisen ja systemaattisen perehdytyksen työyksikön henkilöstölle. Intron pilotoinnissa on mukana ikäihmisten palvelulinja.

Jalmarin kodon ryhmäkodissa perehdytyksen pohjana käytetään omavalvonta- ja lääkehoitosuunnitelmaa ja yksikön omaa perehdytysmateriaalia.

2.6 Asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seuranta

Ikääntyneiden ympärivuorokautisessa palveluasumisessa henkilöstömitoitus pohjautuu vanhuspalvelulaissa asetettuun vaatimukseen. Asumispalveluissa on käytössä henkilöstömitoituslaskuri, jonka avulla henkilöstömitoitus on helppo laskea ja tarkistaa. Henkilöstömitoitus lasketaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2023) kuvaamalla tavalla:

Henkilöstömitoituksessa lasketaan yhteen seurantajakson aikana toteutuneet välittömän asiakastyön tunnit, jotka jaetaan yhden henkilön laskennallisella kolmen viikon työajalla (114,75 h) ja ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaiden määrällä.

Välittömän asiakastyön tunnit puolestaan lasketaan perustehtävien osalta yksikön tyyppin ja ammattiryhmäkohtaisesti arvioidun välittömän asiakastyön osuuden mukaisesti. Perustehtävistä eroavien tehtävien osalta esihenkilö arvioi erikseen asiakastyön osuuden.

Välittömällä asiakastyöllä tarkoitetaan hoitoa ja huolenpitoa sekä asiakkaan toimintakykyä ja kuntoutumista edistäviä ja ylläpitäviä tehtäviä, asiakasta koskevien tietojen kirjaamista, palvelutarpeen arviointia sekä hoito- ja palvelusuunnitelman laatimista ja päivittämistä.

Välillisellä työllä tarkoitetaan iäkkäiden henkilöiden hoitoa ja huolenpitoa mahdollistavat tehtävät, kuten huoneiden ja yhteisten tilojen siivousta, pyykkihuoltoa, ruoan valmistusta ja lämmitystä, yksikön johtajan ja vastuuhenkilön esimies- ja hallinnollista työtä sekä muita vastaavia hoitoa ja huolenpitoa mahdollistavia tehtäviä. (Vanhuspalvelulaki 980/2012.)

Henkilöstömitoituksen toteutumista seurataan päivittäin, työvuorosunnittelua tehdessä sekä kuukausittain esihenkilön ja johdon toimesta. Poissaoloihin pyritään hankkimaan toinen hoitaja tilalle.

2.7 Monialainen yhteistyö ja palvelun koordinointi

Henkilökunta varmistaa, että asiakas ja potilas on tunnistettavissa ja kaikki tarvittava palveluun, hoitoon tai hoivaan liittyvä tieto siirtyy toiseen yksikköön.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Sosiaalihuoltolain 41 §:n mukaan palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon toteuttamiseksi toimenpiteestä vastaavan sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että käytettävissä on henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. Sosiaalihuoltoa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Työntekijän on oltava tarpeen mukaan yhteydessä eri yhteistyötahoihin ja

asiantuntijoihin sekä tarvittaessa henkilön omaisiin ja muihin hänelle läheisiin henkilöihin siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

Terveystuolitoissa säädetään sosiaali- ja terveystuolon yhteisistä palveluista. Sen mukaan yhteisissä palveluissa, tai jos potilas muutoin tarvitsee sekä terveystuolon että sosiaaliuolon palveluja, on sovellettava niitä terveystuolon ja sosiaaliuolon säännöksiä, jotka parhaiten tarjoavat potilaan tuen tarpeita vastaavat palvelut ja lääketieteellisen hoidon Terveystuolitoilaki edellyttää, että toiminnan laadukkuutta, turvallisuutta ja asianmukaista toteutusta sekä etenkin potilasturvallisuutta edistetään yhteistyössä sosiaaliuolon palvelujen kanssa. Potilaan asemaa ja oikeuksia koskevan lain mukaan terveystuon- ja sairaanhoitoa toteutettaessa on tarvittaessa laadittava tutkimusta, hoitoa, lääkinällistä kuntoutusta koskeva tai muu vastaava suunnitelma.

[Monialainen yhteistyö - Monialainen yhteistyö - intra.pirha.fi](http://intra.pirha.fi)

Yhteistyötä tehdään ryhmäkodissa mm. hammashoidon, lääkärin ja apuvälinelainaamon kanssa.

2.8 Toimitilat ja välineet

Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen ympäristö ovat turvallisia. Palvelu, hoito ja hoiva toteutuvat turvallisesti, hyvinvointia ja terveystuä tukevasti, ja ilman pelkoa infektiosta.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Jalmarin koto sijaitsee Kangasalan kaupungin keskustan tuntumassa lähellä hyviä liikenneyhteyksiä. ja palveluita. Kangasalan palvelutalosaatiö omistaa kiinteistön ja Pirkanmaan Laatusäännöinti vastaa kiinteistöistä ja asuntojen vuokrauksesta.

Ryhmäkodit Ainola ja Jaakkola sijaitsevat rakennuksen B-osassa palveluasumista sisältäen 13 asuntoa, joista kaksi huonetta on kahden hengen huoneita yhdessä kerroksessa. B-osa on valmistunut 2002. Ryhmäkodeilla on yhteistilana kaksi ruokailu- ja päiväsalitilaa, sekä yksi pesu-/saunatila. Ainolasta ja Jaakkolasta on esteetön kulku aidatulle piha alueelle, jossa on katettu terassi. Ulkoilu mahdollisuudet ovat hyvät.

Asukashuoneet sisältävät WC- ja suihkutilat. Asukkaan käytössä on riittävän yksityisyyden tarjoava oma tila. Huoneet on kalustettu valmiiksi, mutta asukkaalla on mahdollisuus tuoda mukanaan myös omia pieniä tärkeitä tavaroita.

Asuminen Jalmarin ryhmäkodissa perustuu vuokrasopimukseen, joka tehdään Laatu isännöinnin kanssa. Asukkaat asuvat omissa asunnoissaan, joissa on oma wc - ja peseytymistila. Jokaisessa asunnossa on moottoroitu sänky ja patja. Asunnossa on vaatekaapit. Asukas voi kalustaa ja sisustaa

huonetta mieleisempään. Yksikössä on yhteiset oleskelu- ja ruokailutilat. Ryhmäkodissa on sauna asukkaiden käyttöön.

Huoltoyhtiölle tiedot epäkohdista menee Paketti tilauksen kautta tai sitten ollaan yhteydessä Kiinteistöhuoltoon suoraan. Yksikössä olevien sänkyjen huolto on järjestetty Lojerilta. Rikkinäisille laitteille tilataan huolto paketin kautta ja tarvittaessa ne poistetaan käytöstä. Uudet työntekijät perehdytetään laitteiden käyttöön. Siivouspalveluille epäkohdista informoidaan arkipäivisin suullisesti.

2.9 Lääkinnälliset laitteet, tietojärjestelmät ja teknologian käyttö

Palveluissa, hoidossa ja hoivassa tarvittavat laitteet ovat turvallisia ja henkilökunta osaa käyttää niitä. (Pirkan turvallisuuslupaus)

Vaatimukset lääkinällisten laitteiden ammattimaiselle käytölle (719/2021).

- Henkilöllä, joka käyttää lääkinällistä laitetta, on sen turvallisen käytön vaatima koulutus ja kokemus
- Laitteessa tai sen mukana on turvallisen käytön kannalta tarpeelliset merkinnät ja käyttöohjeet
- Laitetta käytetään valmistajan ilmoittaman käyttötarkoituksen ja -ohjeistuksen mukaisesti
- Laite säädetään, ylläpidetään ja huolletaan valmistajan ohjeistuksen mukaisesti ja muutoin asianmukaisesti
- Ammattimaisen käyttäjän on ilmoitettava Fimeaan ja valmistajalle/valtuutetulle edustajalle tai maahantuojalle/jakelijalle vaaratilanteista, jotka ovat johtaneet tai olisivat saattaneet johtaa potilaan, käyttäjän tai muun henkilön terveyden vaarantumiseen

Palveluyksiköllä tulee olla tieto käytössään olevista, edelleen luovuttamistaan tai muutoin hallinnassa olevista sekä asiakkaaseen asennetuista laitteista. Palveluyksiköllä tulee olla menettelytapa laitekoulutuksen toteuttamiseksi, ja osaamisen ylläpitämiseksi suhteessa palveluyksikön toimintaympäristöön ja käytettyjen laitteiden ominaisuuksiin.

Pirkanmaan hyvinvointialueen lääkintätekniiikan yksikön tehtävänä on vastata lääkinällisten laitteiden elinkaaren aikaisista tukipalveluista sisältäen laitteiden ennakoivat huollot, kunnossapidon ja laitteiden poistot sekä lääkintätekniiikan asiantuntijapalvelut. Istekki Oy tuottaa lääkintätekniiikan päivittäiset huolto- ja ylläpitopalvelut.

Lääkinällisten laitteiden viankorjauksiin, huoltoihin ja tukipalveluihin liittyvissä asioissa tulee tehdä palvelupyntö Paketin kautta laitteessa olevan tunnusnumeron avulla. Käytettäessä laitteen tunnusnumeroa pyyntö ohjautuu automaattisesti oikealle huoltoyksikölle.

Lisätietoja: [Lääkintätekniiikka – intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi)

Asiakasturvallisuuteen kuuluu, että hoitoon, hoivaan ja palveluun vaadittavat laitteet ja tarvikkeet ovat saatavilla ja toimintakuntoisia. Ennen laitteen käyttöönottoa määritellään laitteen käytön vaatima perehdytys.

Apuvälineet

Asumispalveluyksikkö vastaa asukkaiden asumisen ja päivittäisten toimintojen mahdollistamiseksi tarvittavista apuvälineistä (nukkuminen, siirtyminen/ siirtäminen, peseytyminen/ peseminen, ulkoilu) sekä henkilökunnan ergonomian tueksi tarvittavista apuvälineistä. Yksikön esihenkilö tekee tarvittavista apuväline- ja laitehankinnoista hankintaesityksen palvelupäällikölle, joka päättää hankinnoista.

Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinepalveluita ohjaa valtakunnalliset luovutusperusteet. Yksilölliset luovutusperusteiden mukaiset apuvälineet hankintaan asukkaille Apuvälineyksiköistä tai Alueellisen apuvälinekeskuksen kautta.

Laitteet

Pirkanmaan hyvinvointialueen lääkinällisten laitteiden kartoitus on tehty Jalmarin ryhmäkodissa syksyllä 2022. Istekki Oy. ylläpitää alueellista apuväline- ja laiterekisteriä. Rekisteriin on viety Jalmarin ryhmäkodin sähkötoimiset sängyt, nostolaitteet ja suihkulaverit. Hoitohenkilökunta voi tarkistaa laitetiedot laitteeseen kiinnitetystä QR-kooditarrasta.

Jalmarin ryhmäkodissa käytössä olevat laitteet, apuvälineet ja tarvikkeet

Jalmarin ryhmäkodissa käytössä olevia terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita ovat: neulat, ruiskut ja haavanhoitotuotteet, ensiapuvälineet ja -tarvikkeet, kuume- ja verenpainemittarit, silmälasit ja kuulolaitteet, hammasproteesit ja hammashoidon välineet, sydäntahdistimet, sähkösängyt, nousutuet, pyörätuolit, rollaattorit, nostolaitteet, kirurgiset instrumentit sekä hoitokäytössä olevat järjestelmät ja ohjelmistot.

Diabeteslaitteiden rekisteröinti ja käyttö Pirkanmaan hyvinvointialueella

Diabeteslaitteet (mittarit, sensorit, insuliinipumput) ovat asiakkaille kotikäyttöön luovutettavia lääkinällisiä laitteita. Laitetta luovutettaessa terveydenhuollon ammattilainen varmistaa, että asiakas saa yksilöllistä tarvettaan vastaavan laitteen, osaa käyttää laitetta tarvettaan vastaavalla tavalla ja hyötyy siitä sekä saa viipymättä tiedon hoitotarvikettaan koskevasta saatavuus- tai toimintahäiriöistä. Jos diabeteslaite on asiakkaalla henkilökohtaisessa ja säännöllisessä käytössä, se rekisteröidään Omamittaukseen, tehdään siihen tarvittavista tarvikkeista Omamittauksessa hoitotarvikelähete ja huolehditaan siitä, että potilas tai hänen hoidostaan vastaava ammattilainen osaa käyttää laitetta ja tulkita tuloksia.

Asiakkaiden tarvitsemien apuvälineiden ja yksikön käytössä olevien lääkinällisten laitteiden hankinnan, käytön ohjauksen ja huollon asianmukainen toteutuminen

Jalmarin ryhmäkodin omat apuvälineet ja laitteet huolletaan säännöllisesti vuosittain sekä aina tarpeen mukaan. Korjaus- ja huoltopyynnöt tehdään Paketin kautta Istekki Oy:lle. Jokainen työntekijä pääsee Paketti-järjestelmään Intrasta. Palvelupyyntö Pakettiin tehdään laitteessa olevan tunnusnumeron avulla. Käytettäessä laitteen tunnusnumeroa pyyntö ohjautuu automaattisesti oikealle huoltoyksikölle. Määräaikais- ja vuosihuolloista EQU-rekisteri antaa herätteen, jonka mukaan Istekki tilaa ne. Vialliset tai rikkiäiset laitteet ja välineet poistetaan välittömästi käytöstä asiakas- ja työturvallisuuden takaamiseksi.

Lääkinällisen kuntoutuksen yksilöllisin luovutusperustein myönnetty apuvälineet ja lyhytaikaiseen lainaan asukkaalle annetut perusapuvälineet (esim. kyynärsauvat) ovat Apuvälinekeskuksen hallinnoimassa Effector-järjestelmässä. Apuvälinekeskus vastaa omistamansa apuvälineen huollosta ja korjauksesta sekä käytön opastuksesta. Hoitohenkilökunta huolehtii apuvälineen tarvittavasta puhdistamisesta ja käyttöön liittyvistä hoito- ja huoltotoimista.

Terveystenhuollon laitteista ja tarvikkeista vaaratilanneilmoitusten tekeminen

Työntekijät perehdytetään yksikössä käytössä oleviin terveystenhuollon välineisiin ja laitteisiin sekä vaaratapahtumailmoitusten raportointiin. Välineitä ja laitteita käytetään ja säädetään, ylläpidetään ja huolletaan ainoastaan valmistajan ilmoittaman käyttötarkoituksen ja - ohjeistuksen mukaisesti.

Laitteisiin ja tarvikkeisiin liittyvistä haitta- ja vaaratilanteista tehdään asianmukaiset HaiPro-ilmoitukset. Mahdollisista laitteiden aiheuttamista vaaratilanteista on tehtävä ilmoitus myös Valviralle. Vaaratilanneilmoituksen tekee se työntekijä, joka huomaa vian. HaiPro-ilmoitus tulee tiedoksi ja käsiteltäväksi lähiesihenkilölle, joka tekee tarvittavat toimenpiteet asian suhteen.

Tietojärjestelmät ja teknologian käyttö

Pirkanmaan hyvinvointialueen Tietohallinto vastaa tietojärjestelmäpalveluiden, tieto- ja viestintäteknologian sekä lääkintäteknikan palveluiden järjestämisestä ja ohjauksesta Pirkanmaan hyvinvointialueella. Lisäksi Tietohallinto kehittää asiakkaan ja ammattilaisen digipalveluita ja huolehtii hyvinvointialueen tietoturvasuudesta ja tietosuojasta. Palvelut tuottavat pääsääntöisesti inhouse-yhtiö Istekki Oy.

Tietosuoja ja tietoturva ovat osa hyvinvointialueen päivittäistä toimintaa ja jokainen henkilöstön jäsen on vastuussa omalta osaltaan näiden toteutumisesta. Hyvinvointialueen tietosuoja- ja tietoturvapoliittikan mukaan johdolla on kokonaisvastuu tietosuoja- ja tietoturvatyön johtamisesta,

rekisterinpidosta sekä resursoinnista. Jokainen uusi työntekijä käy pakolliset tietosuoja- ja tietoturvaosiot läpi osana perehdytystään, ja koko henkilöstön on läpäistävä pakollinen peruskoulutus kahden vuoden välein.

Uusille tietojärjestelmille ja sovelluksille tehdään tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta tietoturva-arviointi aina ennen käyttöönottoa. Tietoturva-arviointi tehdään myös järjestelmän muuttuessa oleellisesti. Tietoturva-arviointi sisältää myös tietojärjestelmän käyttöön liittyvän riskiarvion. Tietojärjestelmille tehdään riskiarviointi kolmen vuoden välein tai kun järjestelmä oleellisesti muuttuu.

Hyvinvointialue on sosiaali- ja terveystieteiden järjestäjänä laatinut tietosuoja- ja tietoturva- ja tietojärjestelmien turvallista käyttöä koskevan tietoturvasuunnitelman (päivitetty 11.10.2024).

Tietoturvasuunnitelma on käsitelty ja hyväksytty hyvinvointialueen tietosuojan ja tietoturvan ohjausryhmässä, ja vahvistettu sosiaali- ja terveystieteiden johtajien päätöksellä.

Tietoturvasuunnitelma ei ole julkinen asiakirja, mutta sen voi pyytää luettavaksi tietosuojavastaavalta tietosuojavastaava[at]pirha.fi tai tietoturvavastaavalta tietoturvavastaava[at]pirha.fi. Suunnitelmaa täydennetään ja päivitetään tarpeen mukaan.

tietosuojavastaava Katja Rajala

tietoturvavastaava Marko Immonen

Lisätietoja: [Tietosuoja- ja tietoturvaohjeet – intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi)

Toimintayksikössä noudatetaan tietosuojaan ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvä lainsäädäntöä sekä yksikölle laadittuja ohjeita ja viranomaismääräyksiä

Henkilökunta perehdytetään hoitotyöhön, asiakastietojen käsittelyyn ja tietosuojaan sekä omavalvonnan toteuttamiseen perehdytysohjeen avulla. Sama koskee myös yksikössä työskenteleviä opiskelijoita ja pitkään töistä poissaolleita. Asiakastietojärjestelmän tunnushallinta kuuluu esihenkilölle ja hän kantaa päävastuun uusien käyttäjien kouluttamisesta ja perehdyttämisestä. Asiakastietojen käsittelyä seurataan ja ohjeistusta kerrataan säännöllisesti.

Yksikön henkilöstön tulee huolehtia, etteivät tiedot joudu laittomasti sivullisten tietoon. Sivulliseksi tulkitaan potilastietolain perusteella myös samassa yksikössä työskentelevä henkilö, joka ei osallistu asiakkaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin. Henkilötietolaissa ja potilaslaissa mainittu vaitiolovelvollisuus säilyy myös sen jälkeen, kun palvelussuhde tai tehtävä on päättynyt. Käyttäjätunnus passivoituu automaattisesti työsuhteen päättyessä. Keikkailijoiden ja sijaisten käyttäjätunnusten passivoinnista vastaa esihenkilö.

Henkilöstön ja harjoittelijoiden henkilötietojen käsittelyyn ja tietoturvaan liittyvä perehdytys ja täydennyskoulutus

Perehdytysvaiheessa työntekijän kanssa käydään läpi henkilötietojen käsittelyn ja tietoturvan säännöt ja käytänteet. Jokainen työntekijä suorittaa Tietosuoja- ja tietoturvan - verkkokoulutuksen säännöllisesti kahden vuoden välein.

Asiakastyön kirjaaminen

Yksittäisen asukkaan asiakastietojen kirjaaminen on jokaisen ammattihenkilön vastuulla ja edellyttää ammatillista harkintaa siitä, mitkä tiedot kussakin tapauksessa ovat olennaisia ja riittäviä. Asiakas- ja potilastietoihin saavat tehdä merkintöjä asukkaan asiakassuhteen hoitoon osallistuvat tai potilaan hoitoon osallistuvat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ja heidän ohjeidensa mukaisesti myös muut henkilöt siltä osin kuin he osallistuvat hoitoon. Asiakas- ja potilastietoihin voi lisäksi tallentua terveydenhuollon laitteiden tuottamia hoidon kannalta tarpeellisia merkintöjä. (Lähde: Pirha asiakas- ja potilastietojen käsittely).

Sosiaali- ja terveydenhuollon kirjaamista säädellään suurelta osin erillisillä säädöksillä. Silloin kun toimitaan monialaisessa yhteistyössä, joudutaan kirjaamisessa huomioimaan monia eri säädöksiä ja sovittamaan niitä yhteen. Tehdyn työn kirjaaminen on välttämätön osa palvelutuotantoa. Ilman sitä ammatillinen työskentely ei ole mahdollista. Terveydenhuollossa potilasasiakirjamerkinnot tulee tehdä viivytyksettä, viimeistään viiden vuorokauden kuluessa. Sosiaalihuollossa asiakaskertomusmerkinnät tulee tehdä viipymättä. (THL, Kirjaaminen monialaisessa yhteistyössä.)

Rakenteinen, määrämuotoinen tieto tarkoittaa tiedon kirjaamista ja tallentamista yhteisten, sovittujen rakenteiden avulla. Rakenteinen tieto koostuu eri tavoin rakenteistetusta potilas- ja asiakastiedoista. Ammattihenkilöiden yhdenmukaisella kirjaamisella tavoitellaan sitä, että käytössä oleva asiakas- ja potilastieto on laadukasta ja kattavaa. Tietoa on helpompi hakea ja hyödyntää esimerkiksi uusien asiakirjojen laatimisen pohjaksi tai yhteenvetoja, lausuntoja ja todistuksia varten. (THL, kirjaaminen sosiaali- ja terveysalalla.)

Asiakastyön kirjaaminen pohjautuu hoitosuunnitelman yksilöllisiin tavoitteisiin. Kirjauksissa tulee näkyä asukkaan näkökulma ja toimintakyky. Päivittäiskirjaukset kuvailevat ja arvioivat asukkaan tilannetta ja toimintakykyä. Hoitotyön lisäksi niitä hyödynnetään esimerkiksi RAI-arviointia tehdessä. RAI-arviointi tehdään asukkaan kanssa puolivuositain tai asukkaan toimintakyvyn oleellisesti muuttuessa. Hoitosuunnitelma päivitetään vähintään puolivuositain RAI-arvioinnin yhteydessä tai tarvittaessa aiemmin.

Asiakasasiakirjat ovat tärkeitä sekä asukkaan, että häntä hoitaneiden ammattihenkilöiden oikeusturvan kannalta varsinkin, jos asukkaan hoidosta kannellaan tai hoitoa joudutaan muuten

jälkeenpäin selvittämään. Asiakasasiakirjat on laadittava niin, että niistä saa selkeän käsityksen siitä, miten hoito toteutettiin eri vaiheissa, ketkä siihen osallistuivat ja miten lakisääteiset oikeudet otettiin huomioon hoidon järjestämisessä ja toteuttamisessa. Asiakasasiakirjoihin on tehtävä merkinnät hänen tilansa mahdollisista muutoksista, hänelle tehdyistä tutkimuksista ja hänelle annetusta hoidosta.

Työntekijöiden perehdytys asiakastyön kirjaamiseen

Jokaisella työntekijällä on oma henkilökohtainen tunnus Mediatri-asiakastietojärjestelmään ja kirjaamisesta jää lokijälki. Asiakastietojärjestelmään kirjautumisessa käytetään pääsääntöisesti toimikorttia. Yksikön henkilökunta käsittelee asiakkaiden tietoja siinä määrin, kun se on heidän työnsä tekemiseen tarpeellista.

Uusi työntekijä saa työsuhteen alussa perehdytyksen yksikön tietosuoja- ja tietoturvakäytänteisiin, perehdytyksen asiakastietojärjestelmän käyttöön sekä henkilökohtaiset tunnukset järjestelmään. Perehdyttäjä ohjaa ja varmistaa että kirjaaminen on sujuvaa ja asianmukaista.

Hoitajat tekevät kirjaukset hoitosuunnitelman pohjalta. Näin edistetään hoitoa ja sen jatkuvuutta. Hoitotyön kirjauksista tulee selvitä, miten hoitoa on toteutettu sekä hoidon tulokset. Hoitotyön kirjaamisen tulee olla arvioivaa ja arvioivaa kirjaamista tehdään koko hoitoprosessin ajan. Henkilökunta kirjaa hoitotoimet ja huomiot asiakastietojärjestelmään ennen työvuoron päättymistä. Hoitotyön toimintoja suunniteltaessa huomioidaan kirjaamiseen varattava aika. Yksikössä on useita tietokoneita, joita voi käyttää kirjaamiseen.

Jalmarin kodon henkilöstöllä ja esihenkilöllä on Asiakastietolain 90 §:n mukainen velvollisuus ilmoittaa tietojärjestelmän olennaisten vaatimusten poikkeamista ja tietoverkkoihin kohdistuvista tietoturvallisuuden häiriöistä sekä tarpeenmukaisista omavalvonnallisista toimista koko poikkeaman ja häiriötilanteen keston ajan.

Työntekijä ilmoittaa poikkeamasta välittömästi yksikkönsä esihenkilölle ja tekee HaiPro-tietoturvailmoituksen. Työntekijä tai esihenkilö ilmoittaa poikkeamasta viivästyksettä myös tietosuojatiimille (tietosuojavastaava@pirha.fi), joka tekee tapahtuneesta riskiarvion mahdollisia jatkotoimia varten. Tietosuojatiimille ilmoitetaan vähintään seuraavat tiedot:

Milloin tietosuojapoikkeama on havaittu? Mitä ja milloin on tapahtunut?

Asianosaiset, joita tietosuojapoikkeama koskettaa (nimi ja syntymäaika).

Jos on kyse väärin luovutetusta aineistosta, onko se pyydetty palauttamaan (kyllä/ei vielä mutta pyydetään/ei) ja milloin?

Tietosuojatiimi ilmoittaa poikkeamasta tietosuojavaltuutetun toimistoon 72 tunnin kuluessa.

Esihenkilö ilmoittaa tapahtuneesta asianosaisille eli potilaille, asiakkaille tai työntekijöille, joiden henkilötiedoista on kyse. Tietosuojatiimi tukee esihenkilöä prosessissa.

Ilmoitus on tehtävä ilman aiheetonta viivästystä.

Lähtökohtaisesti yksikön esihenkilö ilmoittaa puhelimitse. Tietosuojatiimin jäsen laatii yhdessä esihenkilön tai muun tarvittavan tahon kanssa kirjallisen ilmoituksen.

Yksikössä toteutetaan korjaavat toimet, kuten asiakas- tai potilaskertomuksen korjaaminen ja kirjeen postittaminen oikealle asiakkaalle.

Tietosuojatiimi dokumentoi tietosuojapoikkeaman: siihen liittyvät seikat, sen vaikutukset ja toteutetut korjaavat toimet.

Asiakkaiden henkilökohtaisessa käytössä (yksikön hankkimia) olevia turvaratkaisuja

Asiakkaiden henkilökohtaisessa käytössä olevien turva- ja kutsulaitteiden toimivuuden ja hälytyksiin vastaamisen varmistaminen

Turva- ja kutsulaitteiden toimintavarmuudesta vastaavan henkilön nimi ja yhteystiedot

Jalmarin kodon asukkailla ei ole kutsulaitejärjestelmää. Asia selvityksessä.

Jalmarin ryhmäkodilla on tallentava kameravalvonta ympärivuorokautisesti yhteisöllisen asumisen ulko-oville 3 kappaletta. Kameravalvonnan laitteiston ja ohjelmiston tuottaa Finnsafe.

Kameravalvonnan tarkoituksena on varmistaa ja lisätä asukkaiden ja henkilökunnan turvallisuutta, suojata omaisuutta ja auttaa rikostapausten ennaltaehkäisyssä ja selvittämisessä.

KIIREETTÖMÄT ASIAT

monivalvomo@pirha.fi

Ryhmäkotien toimistoissa on ohjeet, miten toimitaan vikatilanteissa ja pitkissä huoltoviiveissä.

Henkilöstö perehdytetään niihin. Yksikössä järjestetään henkilöstölle turvallisuuskävelyt, jossa kerrataan turvallisuusnäkökulmasta erilaisia ohjeistuksia ja toimintatapoja. Vikatilanteista informoidaan tahoja, kenelle asia milloinkin kuuluu. Tietoteknisistä ongelmista informoidaan Monivalvomoa.

Kiinteistöön liittyvissä asioissa informoidaan Kiinteistöhuoltoa.

Pirkanmaan hyvinvointialue on rekisterinpitäjä sen järjestämisvastuulle kuuluvassa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toiminnassa, sekä henkilöstön henkilötietojen osalta.

Rekisterinpitäjän oikeuksien ja vastuiden toteutumisessa asumisen palveluissa, myös ostopalvelu - alihankintatilanteissa, varmistetaan selkeillä sopimuksilla, ajantasaisilla tietosuojakäytännöillä ja

tietoturvatavoimilla. Lisäksi henkilöstön koulutuksella ja toimintaan mahdollisesti liittyvien epäkohtien raportointijärjestelmillä huolehditaan oikeuksien ja vastuiden toteutumisesta.

2.10 Lääkehoitosuunnitelma

Asiakkaan ja potilaan lääkitystiedot ovat ajan tasalla, lääkitys toteutuu suunnitellusti ja on vaikuttavaa. (Pirkan turvallisuuslupaus)

Pirkanmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan yhteiset linjaukset lääkehoidon toteuttamisen käytäntöihin sekä palvelulinjoilla toteutettavan lääkehoidon erityispiirteet. Ikäihmisten ja vammaisten palvelulinjan lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan palvelulinjan toimi- ja vastuualueilla toteutettava lääkehoito ja yhtenäiset toimintakäytännöt lääkitysturvallisuuden varmistamiseksi. Jokaisessa lääkehoitoa toteuttavassa yksikössä tulee lisäksi olla oma tarkentava, yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma, joka on laadittu Turvallinen lääkehoito- oppaan mukaisesti. Yksikön lääkehoitosuunnitelma toimii lääkehoidon toteuttamisen toimintakäsikirjana ja apuna perehdytyksessä.

Lisätietoja: [Pirkanmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelma](#)

Lääkitysturvallisuussivusto intrassa: [Lääkitysturvallisuus - intra.pirha.fi](#)

Jalmarin kodon lääkehoitosuunnitelma on tehty päivitetyn uuden version mukaan 20.11 2024 ja on vielä allekirjoittamatta. Vanhan version mukaan eletään niin kauan, kun uusi on allekirjoitettu. Jalmarin kodon ryhmäkodin sairaanhoitaja ja esihenkilö vastaa yksikön lääkehoitosuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Suunnitelma tarkastetaan ja päivitetään vuosittain hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelman ohjeiden mukaisessa syklissä. Yksikön lääkehoitosuunnitelman hyväksyy yksikön lääkehoidosta vastaava lääkäri.

Yksikön lääkehoito perustuu yksikön omaan lääkehoitosuunnitelmaan, jota päivitetään säännöllisesti. Lääkehoitosuunnitelmassa on hyödynnetty Turvallisen lääkehoidon opasta. Lääkehoitosuunnitelma on osa henkilöstön perehdytysmateriaalia.

Lääkehoitosuunnitelma ohjaa lääkehoidon toteuttamista yksikössä. Lääkehoitosuunnitelma määrittelee, miten lääkehoitoa yksikössä toteutetaan, lääkehoidon osaamisen varmistamisen ja ylläpitämisen, lääkehoidon perehdyttämisen, vastuut ja velvollisuudet, lupakäytännöt, lääkehuollon toiminnan (mm. lääkkeiden toimittaminen, säilyttäminen ja hävittäminen), lääkkeiden jakamisen ja antamisen, lääkehoidon vaikuttavuuden arvioinnin, asiakkaan neuvonnan, lääkehoidon kirjaamisen ja tiedonkulun sekä toiminnan lääkehoidon virhetilanteissa.

Kaikki lääkehoitoon osallistuvat henkilöt toteuttavat lääkehoidon vaikuttavuuden arviointia. Lääkehoidon vaikutuksia seurataan jatkuvasti, lääkkeiden vaikutusten seuranta kirjataan asiakastietojärjestelmään. Vaikuttavuutta arvioidaan tarkastelemalla lääkkeen vastetta asukkaalla,

kysymällä asukkaalta itseltään ja seuraamalla tilanteeseen sopivin mittausvälinein (lämpömittari, vaaka, kipuasteikko, RR-mittari, SPO2,) saatua informaatiota asukkaan tilasta.

Lääkehoidon toteuttamista seurataan kirjaamalla lääkehoidon vaikuttavuutta asukkaiden päivittäiseen seurantaan. Päävastuu asukkaiden lääkehoidon toteutuksesta ja seurannasta on yksikön sairaanhoitajalla.

Yksikön lääkehoidosta vastaava

Lääkehoidosta vastaa yksikön vastuu lääkäri.

Jalmarin kodon hoitajat seuraavat ja toteuttavat asiakkaiden lääkehoitoa. Tarvittaessa lääkehoitoa toteuttava hoitaja on yhteydessä lääkäriin. Asiakkaiden lääkehoidon kokonaisvastuu on yksiköstä vastaavalla lääkärillä.

Rajattu lääkevarasto

Jalmarin kodon ryhmäkodissa on rajattu lääkevarastoa.

Lääkitysturvallisuuden riskitekijät

Jalmarin kodon ryhmäkodissa lääkehoitoa saavat asukkaat ovat ikääntyneitä ja monisairaita.

Lääkitysturvallisuuden riskitekijät voivat liittyä esimerkiksi henkilöstöön, asiakkaaseen tai lääkehoidon vastuisiin. Myötävaikuttavien tekijöiden tunnistaminen vaikuttaa keskeisesti siihen, miten turvallisesti ja tehokkaasti ammattilaiset voivat toimia. Riskien tiedostaminen ja haittatapahtumien ennalta ehkäiseminen on erittäin tärkeää.

Jalmarin kodon ryhmäkodin lähiesihenkilö ja sairaanhoitaja seuraavat käytännön lääkehoidon toteuttamista omavalvonnan avulla. Erityisesti kiinnitetään huomiota toimintatapoihin, joilla turvataan asiakkaan lääkelistan ajantasaisuus päällekkäisen lääkityksen ja mahdollisten haitallisten yhteisvaikutusten ja niistä aiheutuvien ongelmien välttämiseksi. Puutteet ja heikkoudet näissä tekijöissä lisäävät virheiden esiintymisen mahdollisuutta.

Lääkitysturvallisuutta ja lääkehoidon laatua voidaan seurata myös RAI-järjestelmän avulla. RAI-järjestelmä tunnistaa arvioinnin perusteella muun muassa sellaiset henkilöt, joilla on kovaa päivittäistä kipua tai joille ei ole tehty lääkehoidon arviointia.

Lääkehoitosuunnitelma sisältää lääkehoidon riskien tunnistamisen menettelytavat, poikkeamien kirjaaminen ja raportointi osuuden, henkilöstön vastuut ja velvollisuudet, henkilöstön osaamisen sisällön, varmistamisen ja yläpidon, sekä ohjeistuksen dokumentoinnista ja palautteista.

Lääkkeen määräämiseen tai toimittamiseen oikeutettuja henkilöitä kehoitetaan ilmoittamaan Fimealle toteamansa tai epäilemänsä lääkkeiden käyttöön liittyneet haittavaikutukset, erityisesti vakavat ja/tai odottamattomat, sekä kaikki uusien lääkkeiden haitat. Ilmoituksen haittavaikutuksesta voi tehdä

sähköisesti (suositeltava ilmoitusmuoto) tai Fimean haittavaikutusilmoituslomakkeella ”Ilmoitus epäilyistä lääkkeen/rokotteen haittavaikutuksesta”.

2.11 Infektioiden torjunta

Palvelu, hoito ja hoiva toteutuvat turvallisesti, hyvinvointia ja terveyttä tukevasti, ja ilman pelkoa infektiosta.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Tartuntatautilaki velvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköitä torjumaan hoitoon liittyviä infektioita sekä lääkkeille erittäin vastustuskykyisiä mikrobeja. Tartuntatautilain mukaan jokaisen toimintayksikön ja sen johtajan on huolehdittava tartunnan torjunnasta, potilaiden, asiakkaiden ja henkilökunnan tarkoituksenmukaisesta suojauksesta ja sijoittamisesta sekä mikrobilääkkeiden asianmukaisesta käytöstä.

Lisätietoja: [Infektioiden torjunnan omavalvonta sote-yksiköissä – intra.pirha.fi](https://www.pirha.fi/infektioiden-torjunnan-omavalvonta-sote-yksikoissa-intra.pirha.fi)

Pirkanmaan Voimian puhtauspalvelut palveluntuottajana vastaa puhtauspalvelun laadun toteutumisesta. Yksikön puhtauspalvelusuunnitelma ohjaa osaltaan hygieniatason varmistamista. Palveluntuottaja tekee laadun seurannan katselmuksia yhdessä tilaajan eli Jalmarin kodin ryhmäkodin ja Voimian edustajan kanssa.

Yksikön hygieniatasoa voidaan seurata muun muassa havainnoimalla pintojen ja tilojen siisteyttä. Tämä kuuluu jokaisen työntekijän vastuulle. Jos siisteydessä huomataan poikkeavaa, siitä tehdään ilmoitus palveluntuottajalle. Poikkeuksena on esimerkiksi eritetahra, jonka siivoaminen on jokaisen yksikön työntekijän vastuulla, ei ainoastaan puhtauspalveluita tuottavalla henkilöstöllä. Eritetahradesinfektiota varten yksikössä on tarvittavat puhdistusvälineet sekä ohje eritetahradesinfektion suorittamiseen.

Jalmarin kodon ryhmäkodin henkilökunta on perehdytetty yleisiin siivousohjeisiin sekä tilauskäytäntöihin (esimerkiksi vuodevaatteet, erityissiivoukset). Kosketuseristysasukkaiden kohdalla huomioidaan asianmukainen suojavaatetus.

Henkilökunnalle on ohjeet käsihygieniasta, suojautumisesta hoidettaessa sairaalabakteeria kantavaa asukasta, ohjeet suu-nenäsuojuksen käytöstä, ohjeet asukkaiden pyykkihuollosta, infektioopyykin käsittelystä sekä henkilökunnan työvaatehuollosta. Jokainen työntekijä on lukenut ohjeet ja vastaa omalla toiminnallaan hygieniatasosta.

Hoitohenkilökunnasta on nimetty hygieniavastaava, joka on perehtynyt hygienia-asioihin, käy lisäkoulutuksissa ja opastaa muuta henkilöstöä. Hygienia-asioissa järjestetään sisäistä koulutusta tarvittaessa.

Ryhmäkodilla vierailevia ohjataan hyvään käsihygieniaan ja esim. mahdollisesta vatsatauti- tai influenssaepidemiasta informoidaan näkyvästi ryhmäkodin vierailijoita. Ryhmäkodin käytävillä on käsidesipisteitä sekä ohjeet hyvästä käsi- ja yskimishygieniasta.

Yksikön asuinhuoneiden siivous

Asukashuoneiden siivouksesta vastaa Pirkanmaan Voimian puhtauspalvelut. Asukashuoneet siivotaan kerran viikossa. Tarvittaessa voi tilata viikolle useamman ylläpito siivouksen Paketti-järjestelmän kautta.

Asukashuoneissa siivottaviin pintoihin kuuluvat katot, seinät, pystypinnat, ikkuna- ja lasipinnat, tasot, kalusteet, ote- ja kosketuspinnat, lattiat ja jäteastiat (Pirkanmaan Voimia, Palvelukuvaus 2024).

Yksikön yleisten tilojen siivous

Jalmarin kodon ryhmäkodin yleisten tilojen siivouksesta vastaa Pirkanmaan Voimian puhtauspalvelut. Ylläpitosiivous suoritetaan arkisin viisi kertaa viikossa (oleskelutilat, ruokasalit, taukotilat, käytävät, wc-tilat, sauna, pukuhuoneet).

Yksikön pyykkihuolto

Vuodevaatteiden ja pyyhkeiden huolto on järjestetty tekstiilipalvelu Comfortan kautta. Likapyykki lähtee yksiköstä kerran viikossa pesuun ja kerran viikossa tilalle tuodaan puhtaat liinavaatteet. Henkilöstön työvaatteiden huollosta vastaa Lindström Oy.

Jalmarin kodon ryhmäkodissa on myös oma pyykki- ja kuivaushuone, jossa pestään yksikön ja asukkaiden omia tekstiilejä. Pyykkihuollosta vastaa henkilökunta.

Pirkanmaan Voimialla on oma perehdytysmateriaali puhtauspalveluiden työntekijöille. Jalmarin kodon ryhmäkodin henkilöstö on perehdytetty hygieniaohjeistuksiin, eritetahradesinfektion suorittamiseen ja pyykkihuollon toteuttamiseen. Pyykkihuoneessa on ohjeistus pesukoneen käyttöön sekä kosketuseristyspyykin käsittelyyn.

Käsihygieniaan kiinnitetään erityistä huomiota ja käsihuuhteiden käyttöä seurataan. Pirkanmaan hyvinvointialueen infektio- ja hygieniaohjeistuksia noudattamalla voidaan varmistua turvallisesta hygieniakäytännöstä. Hygieniaohjeet ovat osa perehdytystä ja niistä jokainen voi tarkastaa, miten eri tilanteissa toimitaan. Ohjeita aseptisesta työskentelystä ja erityisesti käsihygieniasta painotetaan. Myös pisto- ja viiltotapaturmien ennaltaehkäisyyn ja turvaneulojen käyttöön opastetaan. Samoin huomioidaan särnäisjätteiden ja muiden hoitotyöstä aiheutuvien jätteiden oikeanlainen hävittäminen.

Hygieniayhdyshenkilön nimi ja yhteystiedot

Jalmarin kodon ryhmäkodin hygieniavastaava, lähihoitaja Susanna Tuomikoski,
susanna.tuomikoski@pirha.fi

2.12 Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja tietosuoja

Kaikki palvelussa, hoidossa ja hoivassa tarvittava tieto on ajan tasalla ja käytettävissä, eikä se joudu väärin käsiin. (Pirhan turvallisuuslupaus)

Tietosuoja on perusoikeus, joka turvaa rekisteröidyn (henkilön, jonka tietoja käsitellään) oikeuksien ja vapauksien toteutumisen henkilötietojen käsittelyssä. Henkilötietojen käsittelyn on aina perustuttava lakiin. Henkilötietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja tapahduttava aina tiettyä tarkoitusta varten joko asianomaisen henkilön suostumuksella tai muulla laissa säädetyllä perusteella.

Pirkanmaan hyvinvointialueen tietosuojavastaava on Katja Rajala

Lisätietoja: [Tietosuoja- ja tietoturvaohjeet – intra.pirha.fi](https://www.intra.pirha.fi)

Jalmarin kodon ryhmäkodeilla osastonhoitaja vastaa yksikön asiakastietojen käsittelyn lainmukaisuudesta ja tietosuojan toteutumisesta sekä henkilöstön koulutuksesta ja ohjeistuksesta.

Henkilökunta perehdytetään hoitotyöhön, asiakastietojen käsittelyyn ja tietosuojaan sekä omavalvonnan toteuttamiseen perehdytysohjeen avulla. Sama koskee myös yksikössä

työskenteleviä opiskelijoita ja pitkään töistä poissaolleita. Asiakastietojärjestelmän tunnushallinta kuuluu esihenkilölle ja hän kantaa päävastuun uusien käyttäjien kouluttamisesta ja perehdyttämisestä. Asiakastietojen käsittelyä seurataan ja ohjeistusta kerrataan säännöllisesti.

Yksikön henkilöstön tulee huolehtia, etteivät tiedot joudu laittomasti sivullisten tietoon. Sivulliseksi tulkitaan potilastietolain perusteella myös samassa yksikössä työskentelevä henkilö, joka ei osallistu asiakkaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin. Henkilötietolaissa ja potilaslaissa mainittu vaitiolovelvollisuus säilyy myös sen jälkeen, kun palvelussuhde tai tehtävä on päättynyt.

Käyttäjätunnus passivoituu automaattisesti työsuhteen päättyessä. Keikkailijoiden ja sijaisten käyttäjätunnusten passivoinnista vastaa esihenkilö.

Henkilöstön ja harjoittelijoiden henkilötietojen käsittelyyn ja tietoturvaan liittyvästä perehdytys ja täydennyskoulutus

Perehdytysvaiheessa työntekijän kanssa käydään läpi henkilötietojen käsittelyn ja tietoturvan säännöt ja käytänteet. Jokainen työntekijä suorittaa Tietosuojan ja tietoturvan peruskoulutus verkkokoulutuksen säännöllisesti kahden vuoden välein. Koneille kirjaudutaan vain omilla tunnuksilla.

2.13 Säännöllisesti kerättävän ja muun palautteen huomioiminen

Pirkanmaan hyvinvointialueella vahvistetaan asiakaslähtöisyyttä ja osallistumista eri toimenpiteiden avulla. Käytössä olevia palautteen keräämisen tapoja ovat:

- Suoraa palautetta voi antaa sähköisesti, pirha.fi/palaute - sivuston kautta
- Kirjallisesti, palautekortilla
- NPS-asiakaskokemuskyselyt
- Kohdennetut asiakaskokemuskyselyt ja haastattelut
- Kansalliset asiakaskokemuskyselyt, THL:n ”Kerro palvelustasi” - kysely tehdään joka toinen vuosi. Lakisääteisen seurannan piirissä ovat palvelua säännöllisesti ja pitkäaikaisesti saavat iäkkäät asiakkaat ympärivuorokautisessa asumisessa ja kotihoidossa

Lisätietoa osallisuudesta ja vaikuttamisesta on julkisilla sivuilla: pirha.fi/osallistu-ja-vaikuta

Suorat palautteet käsitellään viimeistään 12 vuorokauden kuluttua niiden saapumisesta. Mikäli asiakas on jättänyt yhteystietonsa, asiakkaalle vastataan. Saatua asiakaskokemustietoa hyödynnetään käytännön työssä ja osana kaikkea päätöksentekoa sekä kehittämistä.

Asukkailta kerätään palautetta ryhmäkotien asukaskokouksissa. Asukkaat antavat palautetta myös muun keskustelun lomassa. Palautteiden avulla kehitämme toimintaamme. Omaiset antavat palautetta usein käydessään kuulumisten kertomisen yhteydessä. Omaisilla on mahdollisuus jättää palautetta myös palautekaavakkeilla. Henkilöstölle järjestetään työhyvinvointikyselyt. Palautetta voi antaa myös päivittäin sekä ryhmäkodin yksikköpalaverissa.

3 Omavalvonnan riskienhallinta

3.1 Riskienhallinnan vastuut, riskien tunnistaminen ja arvioiminen

Toiminnallisten riskien hallinta tukee johtamista ja on olennainen osa toiminnan kehittämistä. Tavoitteena on tunnistaa ennakoiden toimintaan liittyvät vaarat ja altistavat tekijät sekä arvioida niiden vaikutusta, ja tukea päätöksentekoa. Menettelytapaan sisältyy vakiintuneen toiminnan sekä toiminnan muutosten riskien arviointi ja hallinta, riskien merkittävyyden arviointi ja niiden toistumisen estäminen. Toiminnallisten riskien vastuuhenkilöt ja riskien hyväksyntäkriteerit kirjataan palveluntuottajien omavalvontasuunnitelmiin. (Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Henkilökunta hyödyntää näyttöön perustuvia toimintamalleja asiakkaaseen ja potilaaseen kohdistuvien riskien tunnistamiseksi ja haittojen ehkäisemiseksi. (Pirhan turvallisuuslupaus)

Turvallisuuskulttuuri luo perustan organisaation riskienhallinnalle. Turvallisuuskulttuuri muodostuu toimintakulttuurin sekä johdon ja henkilöstön arvojen, asenteiden, kokemusten ja näkemysten perusteella. Tavoitteena on tiimityön vahvistaminen ja organisaation jäsenten yhteistyön tehostaminen. Sosiaali- ja terveydenhuollossa turvallisuuskulttuuri on yksilöiden ja yhteisön yhteinen arvoihin perustuva tapa toimia aina siten, että varmistetaan asiakkaiden ja potilaiden saaman palvelun, hoivan ja hoidon turvallisuus. Jokaisen työntekijän tulee ottaa vastuu, arvioida tilanteita ja työtään asiakkaaseen ja potilaaseen kohdistuvien riskien kannalta ja kehittää toimintaa jatkuvasti turvallisemmaksi.

Lisätietoja: [Riskienhallinta – intra.pirha.fi](http://intra.pirha.fi)

Jokaisen työntekijän vastuulla on noudattaa turvallisuusohjeita ja kerrata niitä aina tarvittaessa. Näin tekemällä jokainen voi varmistaa turvalliset työolosuhteet itselleen ja muille. Työntekijällä on myös velvollisuus ilmoittaa työnantajalle kohtaamistaan turvallisuuspuutteista.

Asumisen palvelutoiminnassa on tunnistettu mm. seuraavia riskejä:

- Tiedonkulun ongelmat, jolloin seurauksena voi olla asiakasturvallisuuden vaarantuminen. Toimenpiteet riskin poistamiseksi tai pienentämiseksi: Asiakastietojen kirjaaminen ja kattava perehdytys, viestinnän selkeys ja oikea-aikaisuus, saumaton yhteistyö (asiakas, omaiset, yhteistyötahot organisaation sisällä ja ulkopuolella)
- Tietojärjestelmien ja teknologian toimimattomuus, seurauksena voi olla asiakkaiden hoidon vaarantuminen ja/tai kirjauksien tekemättä jääminen, lääkevirheet sekä hoidon viivästyminen. Riskejä voidaan poistaa tai vähentää häiriötilanteiden varautumissuunnitelmalla ja teknologian toimintavarmuuden parantamisella
- Henkilöstön vaihtuvuus, seurauksena voi olla asiakkaan toimintakyvyn muutokset jäävät huomioimatta, palvelun ja hoidon jatkuvuus kärsii. Riskejä voidaan poistaa tai vähentää laadukkailla ja yksilöllisillä asiakassuunnitelmilla sekä asiakastietojen kirjauksilla, uusien työntekijöiden perehdytyksellä ja selkeillä toimintatavoilla.
- Hoitohenkilöstön saatavuus / riittämättömyys, jolloin seuraus voi olla se, että asiakas ei saa tarvitsemaansa palvelua ja hoitoa, hoidon laatu laskee. Riskejä voidaan poistaa tai vähentää johtamisella ja palkkauksella, henkilöstön koulutuksella, osaamisen varmistamisella ja työnantajaimagosta huolehtimalla.

Jalmarin kodin ryhmäkodin tiloihin liittyvät riskit

Kulunvalvonta, liikkumisen turvallisuus, apuvälineet ja laitteet, paloturvallisuus. Esihenkilö on kokonaisvastuussa yksikön tiloihin liittyvistä riskeistä, esim. turvallisuuskoulutukset ja

sammutusharjoitukset. Jokainen työntekijä on osaltaan vastuussa tilojen turvallisuudesta, apuvälineiden toimivuudesta sekä epäkohtailmoituksista.

Jalmarin kodossa on varauduttu pitkittyvien hellejaksojen varalta. Kiinteistössä on koneellinen ilmanvaihto. Huonelämpötila pidetään helteiden aikaan riittävän alhaisena vähintään osassa tiloista, johon asukkaat pääsevät viilentymään. Sisälämpötilaa viilennetään tarvittaessa päiväsaleihin asennetun ilmalämpöpumpun avulla. Helteillä kiinnitetään erityishuomioita asukkaiden ja henkilökunnan riittävään nesteiden saantiin. Hellejaksoihin varautumisesta ja toiminnasta sen aikana on annettu erillinen ohjeistus henkilöstölle. Lämpötilamittaukset tehdään ja dokumentoidaan siitä annetun erillisen ohjeen mukaan.

Toiminnan häiriötilanteiden riskit

Ympäri vuorokautista hoitoa tarjoavien yksiköiden toiminnan turvaaminen häiriötilanteissa. Yksiköissä on varauduttu mm. sähkön-, lämmön- ja vedenjakelun häiriöiden kaltaisiin tilanteisiin.

Häiriötilanneviestintään on sovittu tiedottamisen vastuut. Pirkanmaan hyvinvointialueen Valmiussuunnitelman yleinen osa löytyy intrasta.

Jalmarin kodolla on seuraavat ohjeet päivitetty ja käyty lävitse henkilöstön kanssa tai lukukuittaukset pyydetty.

Tiedottamiseen liittyvät riskit

Jokainen työntekijä on omalta osaltaan vastuussa tiedon välittämisestä eteenpäin sekä yksikön ohjeistusten mukaisesta toiminnasta.

Esimerkkejä riskien tunnistamisen käytännöistä:

Asiakasturvallisuuden RAI-mittareita

RAI-toimintakykyarvion avulla voidaan tehdä asiakas- ja yksikkökohtaisia riskinarvioiteja esimerkiksi kaatumiseen tai aliravitsemukseen liittyen. RAI-järjestelmä tunnistaa arvioinnin perusteella muun muassa sellaiset henkilöt, jotka ovat kaatuneet, tai joilla kaatumisen heräte on aktivoitunut. Näin kaatumisen riski tunnistetaan myös yksikössä ja riskiä pyritään minimoimaan ennaltaehkäisevillä toimilla esimerkiksi kaatumisvaara-arvioinnilla tai kiinnittämällä huomiota asiakkaan lääkitykseen.

Lääkitysturvallisuuden riskitekijät

Jalmarin kodossa ryhmäkodissa lääkehoitoa saavat asukkaat ovat ikääntyneitä ja monisairaita.

Lääkitysturvallisuuden riskitekijät voivat liittyä esimerkiksi henkilöstöön, asiakkaaseen tai lääkehoidon vastuisiin. Myötävaikuttavien tekijöiden tunnistaminen vaikuttaa keskeisesti siihen, miten turvallisesti ja tehokkaasti ammattilaiset voivat toimia. Riskien tiedostaminen ja haittatapahtumien ennalta ehkäiseminen on erittäin tärkeää.

Jalmarin kodon ryhmäkodin lähiesihenkilö ja sairaanhoitaja seuraavat käytännön lääkehoidon toteuttamista omavalvonnan avulla. Erityisesti kiinnitetään huomiota toimintatapoihin, joilla turvataan asiakkaan lääkelistan ajantasaisuus päällekkäisen lääkityksen ja mahdollisten haitallisten yhteisvaikutusten ja niistä aiheutuvien ongelmien välttämiseksi. Puutteet ja heikkoudet näissä tekijöissä lisäävät virheiden esiintymisen mahdollisuutta.

Lääkitysturvallisuutta ja lääkehoidon laatua voidaan seurata myös RAI-järjestelmän avulla. RAI-järjestelmä tunnistaa arvioinnin perusteella muun muassa sellaiset henkilöt, joilla on kovaa päivittäistä kipua tai joille ei ole tehty lääkehoidon arviointia.

Lääkehoitosuunnitelma sisältää lääkehoidon riskien tunnistamisen menettelytavat, poikkeamien kirjaaminen ja raportointi osuuden, henkilöstön vastuut ja velvollisuudet, henkilöstön osaamisen sisällön, varmistamisen ja yläpidon, sekä ohjeistuksen dokumentoinnista ja palautteista.

Lääkkeen määräämiseen tai toimittamiseen oikeutettuja henkilöitä kehoitetaan ilmoittamaan Fimealle toteamansa tai epäilemänsä lääkkeiden käyttöön liittyneet haittavaikutukset, erityisesti vakavat ja/tai odottamattomat, sekä kaikki uusien lääkkeiden haitat. Ilmoituksen haittavaikutuksesta voi tehdä sähköisesti (suositeltava ilmoitusmuoto) tai Fimean haittavaikutusilmoituslomakkeella ”Ilmoitus epäilystä lääkkeen/rokotteen haittavaikutuksesta”.

Riskienhallinnan työnjako

Jokaisen työntekijän perustehtävään sisältyy periaate: havainnoi turvallisuuteen liittyviä tapahtumia, ilmoita niistä ja vaikuta turvallisuuteen osallistumalla korjaavien toimien suunnitteluun ja toteutukseen. Vaaratapahtumat ja asiakaspalautteet käsitellään viipymättä. Esihenkilö vastaa, että tarvittavat korjaavat ja ehkäisevät toimet suunnitellaan ja toteutetaan tapahtumien toistumisen estämiseksi, ja toimien vaikutuksia seurataan. (Suunnitelma asiakas- ja potilasturvallisuudesta sekä laadunhallinnasta vuodelle 2023).

Jalmarin kodon ryhmäkodin osalta palvelupäällikkö vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta vastuualueensa osalta, ohjeistaa lähiesihenkilöitä/ henkilöstöä sekä raportoi sovittujen ohjeiden mukaisesti ylemmälle johdolle. Esihenkilö vastaavat riskien tunnistamisesta, arvioinnista ja riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta. He tiedottavat oman vastuualueensa henkilöstöä siitä, miten toimenpiteet ovat edenneet.

Lähiesihenkilö vastaa siitä, että työntekijöillä on riittävästi tietoa turvallisuusasioista. Heillä on myös päävastuu myönteisen asenneympäristön luomisessa epäkohtien ja turvallisuuskysymysten käsittelylle. Riskienhallinta vaatii aktiivisia toimia koko henkilökunnalta. Työntekijät osallistuvat turvallisuusriskien arviointiin, omavalvontasuunnitelman laatimiseen ja turvallisuutta parantavien toimenpiteiden toteuttamiseen. Yksikön henkilökunnalta vaaditaan sitoutumista, kykyä oppia virheistä sekä muutoksessa elämistä, jotta turvallisten ja laadukkaiden palveluiden tarjoaminen on mahdollista.

Riskienhallinnan prosessi on käytännössä omavalvonnan toimeenpanon prosessi, jossa riskienhallinta kohdistetaan kaikille omavalvonnan osa-alueille.

Riski	Seuraus	Tod. näk. 1–5	Toimenpiteet riskin poistamiseksi tai pienentämiseksi
Resurssien vähäisyys, puutteellinen osaaminen, viestinnän / vuorovaikutuksen haasteet	Asiakkaat eivät saa tarvitsemaansa palvelua tai kiireen seurauksena tapahtuu virheitä, infektioiden leviäminen ja epidemiat, kaltoinkohtelu.	3	Positiivisen työnantajakuvan luominen ja palkkaus, johtaminen, perehdytys, selkeät tehtäväkuvat, koulutus, RAI-mittareiden seuraaminen; laadun ja kehittämisen kohteiden näkyväksi tekeminen.
Lääkepoikkeamat	Asiakkaalle haitan tuottaminen; kivut, sivuoireet, sairaalahoidon tarve ja pahimmassa tapauksessa kuolema.	3	HaiPro ilmoitusten tekeminen, seuranta ja niistä oppiminen, selkeät prosessit, lääkehoitosuunnitelmien päivittäminen ja ohjeiden tarkentaminen, selkeä tehtävä / työnjako, jatkuva koulutus ja perehdytys.
Tapaturmat ja kaatuminen	Asiakkaan toimintakyky laskee ja aiheuttaa sairaalahoidon tarvetta.	3	Tilojen esteettömyys ja riittävä valaistus, ravitsemuksesta huolehtiminen, tarpeellisten apuvälineiden käyttäminen, kuntouttava hoitotyö, inkontinenssin hyvä hoito, ergonomia, tarvittaessa parityön tekeminen, kinestetiikka, RAI-arviointien tekeminen ja tulosten hyödyntäminen sekä asiakkaiden mielekäs arki.
Teknologian ja teknisten laitteiden toimimattomuus	Asiakkaiden tahaton poistuminen, sisäilman kuumuus, kylmyys tai muut sisäilmaongelmat, avun viivästyminen, loukkaantumiset, vahingot ja valvonnan puute.	1	Toimiva huoltopalvelu, nopea vikapyyntöihin reagoiminen ja perehdytys laitteiden käyttöön

3.2 Riskienhallinnan keinot, ilmenneiden epäkohtien ja puutteiden käsittely

Jokaisen työntekijän perustehtävään sisältyy periaate: havainnoi turvallisuuteen liittyviä tapahtumia, ilmoita niistä ja vaikuta turvallisuuteen osallistumalla korjaavien toimien suunnitteluun ja toteutukseen.

Vaaratapahtumat ja asiakaspalautteet käsitellään viipymättä. Esihenkilöt vastaavat, että tarvittavat korjaavat ja ehkäisevät toimet suunnitellaan ja toteutetaan tapahtumien toistumisen estämiseksi, ja että toimien vaikutuksia seurataan. Vakavien vaaratapahtumien tutkintaan on menettelytapa, riittävät voimavarat ja osaaminen.

(Pirhan asiakas- ja potilasturvallisuuspolitiikka)

Sote-valvontalain 29 § velvoittaa hyvinvointialueen henkilöstöön kuuluvan tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai alihankkijana toimivan henkilön ilmoittamaan viipymättä palveluyksikön vastuuhenkilölle tai muulle toiminnan valvonnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään *huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden.*

Hyvinvointialueella on käytössä järjestelmä (HaiPro), johon työntekijä ilmoittaa asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvät vaaratapahtumat, epäkohdat tai epäkohdan uhat sekä työturvallisuuteen, toimintaympäristöön, tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvät havainnot ja tapahtumat.

Palveluyksikön esihenkilöt vastaavat ilmoitusten käsittelystä, tarvittavien korjaavien ja ehkäisevien toimien suunnittelusta ja toteutuksesta tapahtumien toistumisen estämiseksi. Esihenkilö voi käyttää tapahtumien selvittämisessä palveluyksikön turvallisuusasiantuntijoita (esimerkiksi lääkevastaavat), mutta esihenkilö päättää toimenpiteistä. Esihenkilöiden tulee käsitellä tapahtumia *säännöllisesti* yhdessä henkilöstön kanssa. Esihenkilö vastaa suunnitelmien ja toteutettujen toimien kirjaamisesta ja seuraa toteutettujen toimien vaikutuksia.

Lisätietoja: [Vaaratapahtumat ja epäkohtailmoitukset – intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi)

Miten asiakkaat ja omaiset voivat tuoda esille havaitsemansa epäkohdat, laatupoikkeamat ja riskit ja miten ne käsitellään?

Asiakaspalautte on olennainen osa asiakaskeskeisen yksikön toiminnan parantamista ja asiakastyytyväisyyden kehittämistä. Tavoitteena on, että reaaliaikainen mahdollisuus palautteen antamiseen ja saamiseen estäisi monien ongelmatilanteiden syntyminen ja mahdollistaisi niiden nopean selvittämisen.

Toivomme, että palautetta annetaan ensisijaisesti suoraan palvelua tai hoitoa antaneelle työntekijälle tai hänen esihenkilölleen. Myös erilaisten ongelmatilanteiden selvittämisessä paras tapa on selvittää

asiaa ensin palvelua antaneessa toimintayksikössä kyseessä olevan henkilön tai hänen esihenkilönsä kanssa.

Palautetta voi antaa myös sähköisesti hyvinvointialueen internetsivuilta löytyvän *Anna palautetta* kohdan kautta. Palautelomakkeen kautta asiakkaat, läheiset ja kuntalaiset voivat antaa asiakaspalautetta hyvinvointialueen koko toiminnasta. (www.pirha.fi) Ikääntyneiden palveluista annetaan palautetta yleisen palautelomakkeen kautta, johon pääsee myös klikkaamalla tästä: [Asiakaspalaute - pirha.fi](#).

Asiakaspalautetta voi antaa myös paperisella hyvinvointialueen palautelomakkeella, joita on saatavilla Tallikadun ryhmäkodilla. Palautelomakkeita on Arvon ja Hertan ilmoitustauluilla asiakkaiden ja läheisten saatavilla. Palautteet käsitellään luottamuksellisesti.

Hyvinvointialueelle on lisäksi nimetty lakisääteinen vanhusneuvosto (Kuntalaki 410/2015) varmistamaan ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Vanhusneuvoston edustajia on mukana toiminnan laatua ja turvallisuutta suunnittelevissa ja seuraavissa ryhmissä (Pirkanmaan hyvinvointialueen omavalvontaohjelma 2023–2025).

Riskien ja esille tulleiden epäkohtien käsitleminen

Välitön, suullinen asiakaspalaute puhelimesta tai henkilökohtaisessa keskustelussa kirjataan ylös. Palautteen saaja huolehtii, että asia toimitetaan tiedoksi esihenkilölle.

Jalmarin kodon ryhmäkodissa asiakaspalautteet käsitellään säännöllisesti yksikön palaverissa. Tällöin sovitaan mitä toimenpiteitä palaute vaatii sekä millä aikataululla ja kuka on vastuuhenkilö toimenpiteiden toteutuksessa. Saadun asiakaspalautteen ja asiakastyytyväisyyskyselyjen vastausten pohjalta nostetaan esille yksikön vahvuudet ja kehittämiskohteet.

Kuvaus miten haittatapahtumat ja läheltä piti -tilanteet kirjataan, käsitellään ja raportoidaan

Asiakasturvallisuuteen, tietoturvallisuuteen, toimintaympäristön ja työturvallisuuteen liittyvät vaaratapahtumat ilmoitetaan HaiPro -järjestelmään. Asiakkaisiin kohdistuneet haittatapahtumat kirjataan myös käytössä olevaan asiakastietojärjestelmään. Esihenkilö huolehtii, että ilmoitukset käsitellään viipymättä yhdessä asianomaisten; asiakkaan, tarvittaessa läheisten sekä työntekijöiden kanssa. Lisäksi korjaavat ja ehkäisevät toimet kirjataan ja toimien vaikutuksia seurataan. Tilanteet käsitellään yleisellä tasolla tiimeissä, jotta niistä voitaisiin jatkossa oppia ja ennaltaehkäistä. Omavalvonnan kokonaisuudesta vastaava henkilö (esihenkilö) seuraa HaiPro ilmoituksia ja tuottaa palvelulinjan johtajille ajantasaisen turvallisuuden tilannekuvan johtamisen tueksi.

Jos tapahtuu vakava, korvattavia seurauksia aiheuttanut haittatapahtuma, asiakasta tai läheisiä informoidaan korvausten hakemisesta.

Korjaavien toimenpiteiden seuranta ja kirjaaminen yksikössä

Työntekijät ilmoittavat havaitsemansa epäkohdat, laatupoikkeamat ja riskit omalle esihenkilölleen. Riskinhallinnassa saatua tietoa hyödynnetään kehittämistyössä. Vastuu tästä on lähiesihenkilöllä ja työntekijöiden vastuulla on tiedon saattaminen johdon käyttöön.

Päivittäisessä toiminnassa käytetään HaiPro-järjestelmää, johon kirjataan asukkaiden hoitoon liittyvät haittatapahtumat (mm. lääkitysvirheet) ja läheltä piti-tilanteet sekä henkilöstön työ- ja asiakasturvallisuuteen sekä tietoturvaan liittyvät uhka- ja vaaratilanteet. Ilmoitus tehdään tarvittaessa myös palvelun laadusta. Jokainen työntekijä pääsee kirjautumaan HaiPro- järjestelmään Pirhan Intran kautta.

Asukkaiden hoitoon liittyvien haittatapahtumien ja läheltä piti -tilanteiden käsittelyyn kuuluu niiden kirjaaminen, analysointi ja raportointi. HaiPro- järjestelmän kautta tieto ilmoituksista tulee ryhmäkodin lähiesihenkilölle sekä sairaanhoitajalle. Sairaanhoitaja ja lähiesihenkilö seuraavat ja käsittelevät HaiPro-järjestelmään tehtyjä ilmoituksia. Ilmoitukset ja koontiraportit käydään säännöllisesti läpi yksikköpalavereissa.

Esihenkilö tai sairaanhoitaja voi välittää ilmoituksen tiedoksi myös palvelupäällikölle. Lääkehoitoon liittyvät poikkeamailmoitukset välittyvät myös lääkitysturvallisuuskoordinaattorille. Palvelulinjan johtaja, toimialueen johtaja ja vastuualueen johtaja saavat tiedon kaikista sellaisista asiakas- ja potilasturvallisuusilmoituksista, joissa tapahtuman tyyppinä "Eettiseen osaamiseen ja toimintaan liittyvä".

Riskienhallinnan prosessissa sovitaan todettujen haittatapahtumien ja epäkohtien korjaamiseen liittyvistä toimenpiteistä ja toimeenpanosta. Muutosta vaativien laatupoikkeamien juurisyyt selvitetään ja suunnitellaan tarvittavat toimenpiteet muutoksen aikaansaamiseksi.

Korjaavista toimenpiteistä ja toimintatapojen muutoksista tiedottaminen henkilökunnalle ja muille yhteistyötahoille

Korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytään välittömästi asian vaatimalla kiireydellä. Mikäli asiaa ei voida korjata heti, esihenkilö ohjeistaa kuinka toimitaan, kunnes asia saadaan korjattua. Korostamme toiminnassa huolellisuutta. Käymme poikkeamatapahtumat läpi työyhteisössä ja pohdimme kuinka voimme jatkossa välttää ja ennaltaehkäistä tulevia haittatapahtumia.

Tällaisia keinoja ovat muun muassa tilanteiden syiden selvittäminen ja tätä kautta menettelytapojen muuttaminen turvallisemmiksi. Myös korjaavista toimenpiteistä tehdään seurantakirjaukset ja – ilmoitukset, jotka tiedotetaan tarvittavassa laajuudessa henkilöstölle.

Henkilökuntaa tiedotetaan työskentelyyn liittyvistä toimintatapojen muutoksista muun muassa yksikköpalavereissa. Kokouksista kirjataan muistiot.

Asukkaiden/läheisten tiedottaminen tapahtuu asukaskokouksissa tai jakamalla erillinen tiedote. Tarvittaessa omaisille/läheisille soitetaan. Yhteistyötahoille tiedotetaan puhelimitse, sähköpostitse tai kirjeitse tilanteen edellyttämällä tavalla. Ryhmäkodin käytävätiloissa on ilmoitustauluja, joissa myös tiedotetaan ajankohtaisista asioista. Uudelle asukkaalle on laadittu Tervetuloa uuteen kotiisi opas.

Hoitoon tai palveluun liittyvän vakavan vaaratapahtuman tutkinta

Asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneen tapahtuman ripeä selvittäminen on olennainen osa hyvinvointialueen omavalvontaa. Vakavan vaaratapahtuman tutkinnan tavoitteena on löytää tapahtuman taustalla olevat, järjestelmän toimintaan liittyvät tekijät, puuttuvat suojausmekanismit sekä muut kehittämiskohteet. Tarkoitus on parantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä estää vastaavanlaisten tilanteiden toistuminen.

[Hoitoon tai palveluun liittyvän vakavan vaaratapahtuman tutkinta, ohjekirje - intraohjeet - intra.pirha.fi](#)

Valvovien viranomaisten selvityspyyntöihin vastataan tarvittaessa määräajassa. Valvovat viranomaiset käyvät yksikössä n. 1 kerran vuodessa ohjaus/valvonta käynnillä. Yksikössä noudatetaan heidän antamaa ohjausta ja päätöksiä.

Pirkanmaan hyvinvointialueella jälkipuintia suositellaan aina, kun työntekijät tai opiskelijat joutuvat työssään kohtaamaan traumaattisen, kriittisen tilanteen kuten esimerkiksi:

- väkivaltatilanne tai väkivallalla uhkailu, ns. läheltä piti-tilanteet, jotka uhkaavat työntekijän koskemattomuutta
- odottamaton kuolemantapaus; potilaan, asiakkaan tai työkaverin äkillinen kuolema
- potilasvahinko, hoitovirhe, työtaturma
- mikä tahansa muu työntekijää tai työyhteisöä kohdannut odottamaton erityistilanne

Yksilökohtainen jälkipuinti toteutetaan työterveyshuollon (Pirte) toimintana, ja prosessi käynnistetään ottamalla yhteyttä oman alueen työterveyshoitajaan tai Pirten kriisipuhelimeen p. 040 170 1275 (arkisin klo 8–15).

Ryhmäkohtainen jälkipuinnin tilaus tehdään Pirhan omaan jälkipuinnin päivystysnumeroon p. 044 4729 606. Numeroon voi jättää soittopyynnön myös ääniviestinä. Päivystäjä ottaa tilaavaan yksikköön myöhemmin yhteyttä.

Tavoitteena on pitää jälkipuintitilaisuus 3–5 päivän kuluessa kriittisestä tapahtumasta, mutta kuitenkin viimeistään viikon sisällä. Näin ollen on ensiarvoisen tärkeää olla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhteydessä jälkipuinti-istunnon järjestämiseksi.

[Jälkipuinti - intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi)

3.3 Riskienhallinnan seuranta, raportointi ja osaamisen varmistaminen

Jos työntekijä havaitsee tehtävissään tai saa tietoonsa asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa vaaratapahtuman, epäkohdan, ilmeisen epäkohdan uhan tai muun lainvastaisuuden, jossa asiakkaan tai potilaan palvelu tai hoito vaarantuu tai olisi voinut vaarantua, ja asiakkaalle tai potilaalle on aiheutunut tai olisi voinut aiheutua haittaa, on hänen ilmoitettava tästä viipymättä. Ilmoitus tehdään asiakas- ja potilasturvallisuusilmoituslomakkeella hyvinvointialueen HaiPro-järjestelmään.

Ilmoituksen vastaanottaja ja käsittelijä on ilmoitukseen merkityn tapahtumayksikön esihenkilö. Hoitoon tai palveluun liittyvät vaaratapahtumat ja epäkohdat käsitellään viipymättä. Esihenkilö vastaa, että tarvittavat korjaavat ja ehkäisevät toimet suunnitellaan ja toteutetaan tapahtumien toistumisen estämiseksi, ja että toimien vaikutuksia seurataan.

[Vaaratapahtumat ja epäkohtailmoitukset - intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi)

Jalmarin kodon riskienhallinnan toimivuuden seuranta ja arviointi toteutetaan esihenkilön toimesta. Esihenkilö seuraa riskejä kuulemalla henkilökuntaa sekä HaiPro-ilmoitusten myötä. Toistuviin riskeihin puututaan sen vaatimalla tavalla. Jos yksikössä ei voida tehdä oma aloitteisesti riskeille mitään, laitetaan asiasta tietoa ylemmälle taholle. Henkilöstöä on koulutettu HaiPro ja työturvallisuusilmoitusten tekemiseen sekä esihenkilöä ilmoitusten käsittelyyn.

Hyvinvointialueen palveluntuottajat antavat turvallisuuslupauksen, jossa työntekijät sitoutuvat asettamaan asiakkaan ja potilaan turvallisuuden etusijalle. Lupauksen sisältö määritellään asiakkaan ja potilaan näkökulmasta katsottuna siten, että se kattaa keskeisimmät palveluiden vuorovaikutustilanteet. Turvallisuuslupaus asettaa *vaatimukset toiminnalle sekä ihmisten osaamiselle ja käyttäytymiselle*. Tunnistetut vajeet antavat suunnan kehitystoimille.

[Turvallisuuslupaus - intra.pirha.fi](https://intra.pirha.fi)

Hygieniaohjeiden ja infektiorjunnan toteutumista seurataan ryhmäkotitasolla. Jos ryhmäkodissa havaitaan epidemiaan viittaavaa, on yksikön henkilökunta ohjeistettu toimimaan hygieniaohjeiden mukaan. Esihenkilö myös seuraa ohjeiden noudattamista. Yksikössä työskentelee hygieniayhdyshenkilö.

Turvallisuuteen liittyviä asioita käsitellään asumisen palveluiden vastuuyksikkö- ja vastuualueen turvallisuustyöryhmissä säännöllisesti, mm. HaiPro- vaaratilanneraportit puolivuositain. Ikäihmisten palvelujen laajennetussa johtoryhmässä käsitellään toimialuekohtaiset turvallisuusasiat.

Ikäihmisten asumisen palveluissa HaiPro- raportit käsitellään lähiesihenkilön toimesta toimintayksikön palaverissa henkilöstön kanssa 1–3 viikon välein ja palvelupäällikön toimesta alueen johtotiimissä kvartaaleittain. Kootusti HaiPro- raportit käsitellään ikäihmisten palvelujen johtoryhmässä kvartaaleittain. Toimintayksiköiden työturvallisuusriskit päivitetään Granite- järjestelmässä vähintään kaksi kertaa vuodessa. Riskien arviointi toimenpiteineen tehdään yhdessä henkilöstön kanssa esihenkilön ja turvallisuusyhdyshenkilön johdolla. Riskien seuranta toteutetaan ajantasaisesti toimintayksikköpalavereissa.

3.4 Ostopalvelut ja alihankinta

Sopimuksen kautta hankittavan palvelun laadun tulee vastata omana toimintana tuotetun palvelun laatua. Mikäli puutteita havaitaan, varmistetaan asiakasturvallisuus ja puutteet dokumentoidaan. Viipymättä otetaan yhteyttä yksikön esihenkilöön ja käynnistetään vuoropuhelu sopimuskumppanin kanssa laatupoikkeaman korjaamiseksi.

Ostopalvelujen laadun ja asiakasturvallisuuden varmistaminen

Palvelua koskeva laatu ja mahdollinen lisälaatu on kuvattu tarjouspyynnöllä ja sen liitteissä. Palveluntuottaja vastaa siitä, että tuottaa palvelua tarjouspyynnön ja tarjouksensa mukaisesti. Palveluntuottaja vastaa siitä, että täyttää tarjouspyynnön ja sopimuksen mukaiset veloitteet alihankinnasta ja voimavara-alihankinnasta koko sopimuskauden ajan.

Jos puutteita havaitaan ostopalvelu- ja alihankintatilanteissa, niistä annetaan palautetta tuottajalle suullisesti tai sähköpostilla.

3.5 Valmius- ja jatkuvuudenhallinta

Pirkanmaan hyvinvointialueella on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä säädetyn lain (612/2021, 50§) edellyttämä valmiussuunnitelma ja hyvinvointialueella on varauduttu ennakkoon häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Palveluyksiköillä on lisäksi omat yksityiskohtaisemmat varautumissuunnitelmansa, joilla turvataan palvelujen jatkuvuus häiriötilanteissa.

Jalmarin kodon ryhmäkodeilla on pelastussuunnitelma, jonka päivittämisestä huolehtii esihenkilö. Palveluyksikön poistumisturvallisuus selvitys päivitetään kolmen vuoden välein tai toiminnan oleellisesti muuttuessa. Palveluyksikköön on laadittu varautumissuunnitelma ja toimintaohjeet häiriö- ja poikkeustilanteiden varalle. Pelastus- ja varautumissuunnitelmat ja niihin tehdyt muutokset käsitellään lähiesihenkilön johdolla toimintayksiköiden palavereissa ajankohtaisesti. Jokainen työntekijä lukee

suunnitelmat ja vahvistaa ne allekirjoituksellaan. Henkilöstö osallistuu säännöllisesti alkusammutusharjoituksiin ja ensiapukoulutuksiin.

Jalmarin kodon ryhmäkodeilla toteutetaan sisäinen palotarkastus vähintään kahden vuoden välein ja turvallisuuskävely sekä tietoturva- ja tietosuojakierto vähintään vuosittain. Uudet työntekijät perehdytetään turvallisuuteen liittyviin suunnitelmiin ja välineisiin palvelussuhteen alussa esihenkilön/turvallisuusyhdyshenkilön toimesta.

Turvallisuusyhdyshenkilö: Susanna Tuomikoski susanna.tomikoski@pirha.fi

4 Omavalvontasuunnitelman toimeenpano ja seuranta

4.1 Toimeenpano

Jalmarin kodon ryhmäkodin omavalvontasuunnitelma on laadittu sähköisesti ja sen suunnittelusta, toteutumisen seurannasta ja päivittämisestä vastaa osastonhoitaja Ulla Mäkinen, ulla.mäkinen@pirha.fi

Omavalvontasuunnitelman laatimiseen/ päivittämiseen ovat osallistuneet: osastonhoitaja Ulla Mäkinen, vastaava sairaanhoitaja Heidi Karjalainen, sairaanhoitaja Ritva Innanen. Kun omavalvontasuunnitelman päivitys valmistuu uudelle Pirhan pohjalle, tutustuu henkilökunta siihen lukemalla suunnitelman ja kuittaavat lukukuittauksen. Kommentteja voi myös antaa. Jatkossa kun omavalvontasuunnitelmaa päivitetään, käydään työpaikkapalaverissa läpi muutokset ja päivitykset. Omavalvontasuunnitelma toimii myös henkilöstön perehdytysmateriaalina. Omavalvonta on nähtävillä ryhmäkotien ilmoitustaululla, hoitajien toimistossa sekä myöhemmin netissä.

Tämä omavalvontasuunnitelma kattaa kaikki Jalmarin kodolla tuotetut palvelut eli palveluntuottajan omana toimintana tuotetut palvelut sekä palveluntuottajan ostopalveluna ja alihankintana hankkimat palvelut.

Omavalvontasuunnitelma ohjaa Jalmarin kodon ryhmäkodin henkilöstön käytännön työtä ja toimintaa. Jokaisella työntekijällä on velvollisuus toimia omavalvontasuunnitelman mukaisesti ja seurata aktiivisesti suunnitelman toteutumista. Omavalvontasuunnitelman päivittämisessä huomioidaan Tallikadun asiakkailta ja heidän läheisiltään sekä henkilöstöltä saadut palautteet.

4.2 Julkaiseminen, toteutumisen seuranta ja päivittäminen

Omaevalvontasuunnitelmat löytyvät jokaisen ryhmäkodin ilmoitustauluilta. Myöhemmin omaevalvontasuunnitelma julkaistaan hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Ikäihmisten palvelujen ja palveluyksikön vastuuhenkilöt sekä henkilökunta seuraavat omaevalvontasuunnitelmassa kuvatun toiminnan toteutumista jatkuvasti. Jos toiminnassa havaitaan puutteellisuuksia, palveluyksikkö tekee korjaavat toimenpiteet asian kuntoon saattamiseksi.

Pirkanmaan hyvinvointialueen omaevalvontasuunnitelman pohja päivitetään omaevalvonta- ja laatuasiantuntijaverkoston toimesta, kun hyvinvointialuetasoisessa sisällössä tapahtuu olennaisia muutoksia. Pohja tarkistetaan laatu ja omaevalvonta -asiantuntijaverkoston toimesta vuosittain.

Palveluyksikön omaevalvontasuunnitelman päivityksestä vastaa palveluyksikön vastuuhenkilö. Omaevalvontasuunnitelma päivitetään, kun toiminnassa tai ohjeistuksissa tehdään muutoksia tai kehittämistoimenpiteitä esimerkiksi havaittujen epäkohtien, kehitettyjen omaevalvonnan toimintamallien tai palautteiden perusteella. Omaevalvontasuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään palveluyksikössä vähintään kerran vuodessa.

Selvityksessä on vielä, miten Pirkanmaan hyvinvointialueella toteutetaan Valvontalain edellyttämä omaevalvonnassa todettujen havaintojen ja kehittämistoimenpiteiden raportointi ja julkaisu verkkosivuilla neljän kuukauden välein. Lisätään tämä kohta palveluyksiköiden omaevalvontasuunnitelmiin, kun asia tämän osalta tiedossamme.

5 Omavalvontasuunnitelman hyväksyntä

Omavalvontasuunnitelman allekirjoittaa palveluyksikön vastuhenkilö/-t.

Omavalvontasuunnitelman hyväksyy toimialuejohtaja.

Omavalvontasuunnitelma päivitetty, paikka ja päiväys Kangasala 9.12.2024
Palveluyksikön vastuhenkilö Osastonhoitaja Ulla Mäkinen
Toimialuejohtaja Mari Ollinpoika

Seuraa meitä somessa.